



БОЛОВСРОЛ,
ШИНЖЛЭХ УХААНЫ
ЯАМ



“БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЦОГЦ ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ БОДЛОГО, ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА”

“ХӨГЖИЛ- БОЛОВСРОЛ”



2023.05.30

МОНГОЛ УЛСЫН БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЦОГЦ ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ БОДЛОГО, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗОРИЛГО

Хүүхэд бүр эрүүл, аз
жаргалтай өсөж, хөгжих тэгш
боломж, нөхцөлийг
бүрдүүлж, тэдний ирээдүйн
амьдралын чанарыг
сайжруулах.



0 нас	1 нас	2 нас	3 нас	4 нас	5 нас
66.910	72.439	76.806	72.854	77.404	74.977

Монгол Улсын хүн амын **12.7** хувь буюу **441,3** мянга нь 0-5 насны хүүхэд, үүнээс 0-2 настай **216.1** мянга, 3-5 настай **225.2** мянган хүүхэд байна.

ДЭЛХИЙ НИЙТИЙН ЗОРИЛТ



**“ХЭНИЙГ Ч ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАДНА ОРХИХГҮЙ БАЙХ”
СУУРЬ ЗАРЧИМ:**



**“Хувьсаж буй Бага насны хүүхдийн асаргаа ба боловсролын
төлөөх Ташкентын Тунхаглал ба Амлалт” 2022.11.16**

- Хүүхэд бүр төрсөн цагаас 8 хүртэлх насандаа чанартай Бага Насны Хүүхдийн Асаргаа ба Боловсрол (БНХАБ)-д хамрагдах эрхийг дахин баталгаажуулах;
- Улс төрийн амлалт, хэрэгжилтийг шинэчлэн бэхжүүлэх;
- Гишүүн орнууд, дэлхийн олон нийт эрхэд суурилсан, тэгш хамруулсан БНХАБ-ын бодлого, хөтөлбөрүүдийг боловсруулж хэрэгжүүлэх;



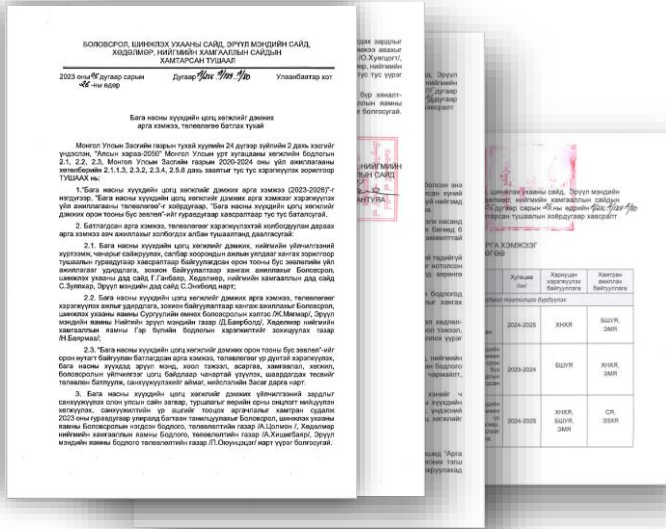
БОЛОВСРОЛ,
ШИНЖЛЭХ УХААНЫ
ЯАМ



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ



ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН ЯАМ



“Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийг дэмжих арга хэмжээ (2023-2026)”
“Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийг дэмжих арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”

Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны 05 дугаар сарын 26-ны өдрийн А/236, А/189, А/80 дугаар хамтарсан тушаал



Харилцан уялдаа, холбоо бүхий цогц дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэсэн.

- Эрүүл мэнд
- Чанартай, шим тэжээллэг хоол тэжээл
- Хариуцлагатай асаргаа
- Аюулгүй байдал, хамгаалал

БОДЛОГЫН ҮНДЭСЛЭЛ



“ХЭНИЙГ Ч ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАДНА ОРХИХГҮЙ БАЙХ” СУУРЬ ЗАРЧИМ:



1

Хувьсан өөрчлөгдөж буй нийгмийн хэрэгцээ шаардлага



2

Хүний хөгжлийн “Алтан үе” буюу амьдралын эхний 1000 хоног, хүүхдийн хөгжлийн онцлог /0-3 нас, 3-6 нас/



3

Бага насны хүүхдийн хөгжилд хөрөнгө оруулах, эргэх үр өгөөж



4

Олон хувилбар бүхий нийгмийн цогц үйлчилгээний тэгш хүртээмж, чанар



5

Гэр бүлийн үүрэг, нийгмийн салбарын хамтын ажиллагаа, олон нийтийн түншлэл

ХУВЬСАН ӨӨРЧЛӨГДӨЖ БУЙ НИЙГМИЙН ХЭРЭГЦЭЭ ШААРДЛАГА

Бидний амьдарч байгаа өнөөгийн нийгмийн онцлог

- Ээдрээтэй, эргэлзээтэй
- Хувьсамтгай, тодорхойгүй
- Ажил хөдөлмөрийн тодорхойгүй ирээдүй
- Технологи бөмбөрцөг даяар хүмүүсийг холбож байгаа



- Уур амьсгалын өөрчлөлт
- Байгаль орчны доройтол
- Биологийн төрөл зүйлийн алдагдал/цар тахал
- Хил хязгаараас давсан нөөцийн ашиглалт
- Технологийн автоматжуулалт, хиймэл оюун ухаан/дигитал хуваагдал

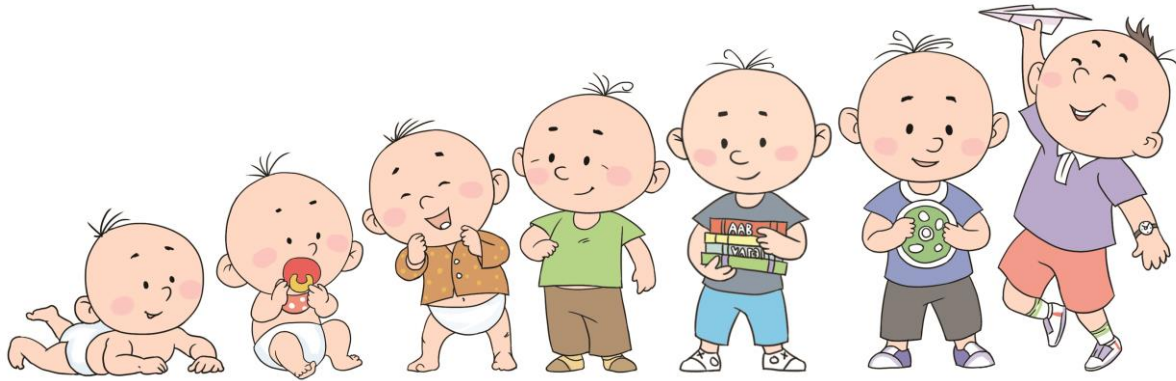
Хямрал-Сорилт-Эрсдэл

Сайн сайхан ирээдүй бүтээх, хамтран ажиллаж амьдрах

ХУВИРАН ӨӨРЧЛӨГДӨХ

ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ

ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН “АЛТАН ҮЕ” БУЮУ АМЬДРАЛЫН ЭХНИЙ 1000 ХОНОГ, ХҮҮХДИЙН ХӨГЖЛИЙН ОНЦЛОГ



0-3 ХҮРТЭЛ НАС

“ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН АЛТАН ҮЕ”
Амьдралын эхний 1000 хоног

УРГИЙН ҮЕ

НЯЛХ НАС
(12 сар хүртэл)

БАЛЧИР НАС
(13-36 сар)

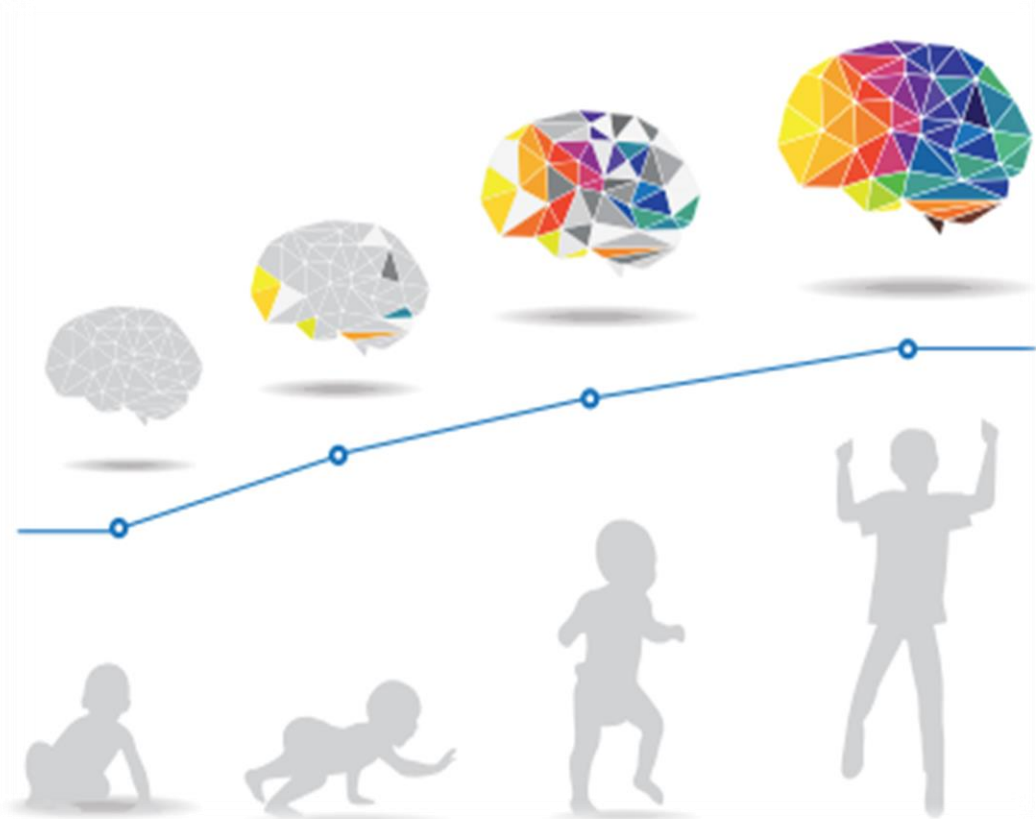
3-6 ХҮРТЭЛ НАС

“НАСАН ТУРШДАА СУРАЛЦАХУЙН
СУУРЬ ЧАДВАР ЭЗЭМШИХ ҮЕ”

Зонхилох хэрэгцээ:

- Асаргаа - хайр – халамж
- Бие даах - танин мэдэх- бусадтай харилцах

ХҮҮХДИЙН ТАРХИНЫ ХӨГЖИЛ



- Хүүхдийн тархины хэмжээ 5 нас хүрэхэд 90% хүртлээ бүрэлдэж, хөгжсөн байдаг (Lebel et al., 2007).
- Тархи өдөр тутмын үйл явдалд (шинэ орчин, амьдралын туршлага, асран хамгаалагч, харилцаа) хариу үйлдэл үзүүлэх замаар хэлбэрээ өөрчилж, хөгжсөөр байдаг.
- Нярай хүүхэд 86 тэрбум мэдрэлийн эстэй төрдөг (Azevedo, Carvalho & Grinberg, 2009). Энэ нь хүний тархинд насанд туршид нь бий болох бүх мэдрэлийн эсийн тоотой бараг тэнцүү гэсэн үг юм. (Graham, 2011).
- Нярай хүүхдийн мэдрэлийн эсүүд 50 тэрбум холбоосоор (synapses) холбогддог бөгөөд 3 нас хүрэхэд энэ тоо 1000 тэрбумд хүрдэг. Энэ мэдрэлийн эсийн холбоос нь тухайн хүний зан төлөвийг бүхэлд нь тодорхойлдог (Gauvain & Cole, 2005).

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХӨГЖИЛД ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАХ, ЭРГЭХ ҮР ӨГӨӨЖ

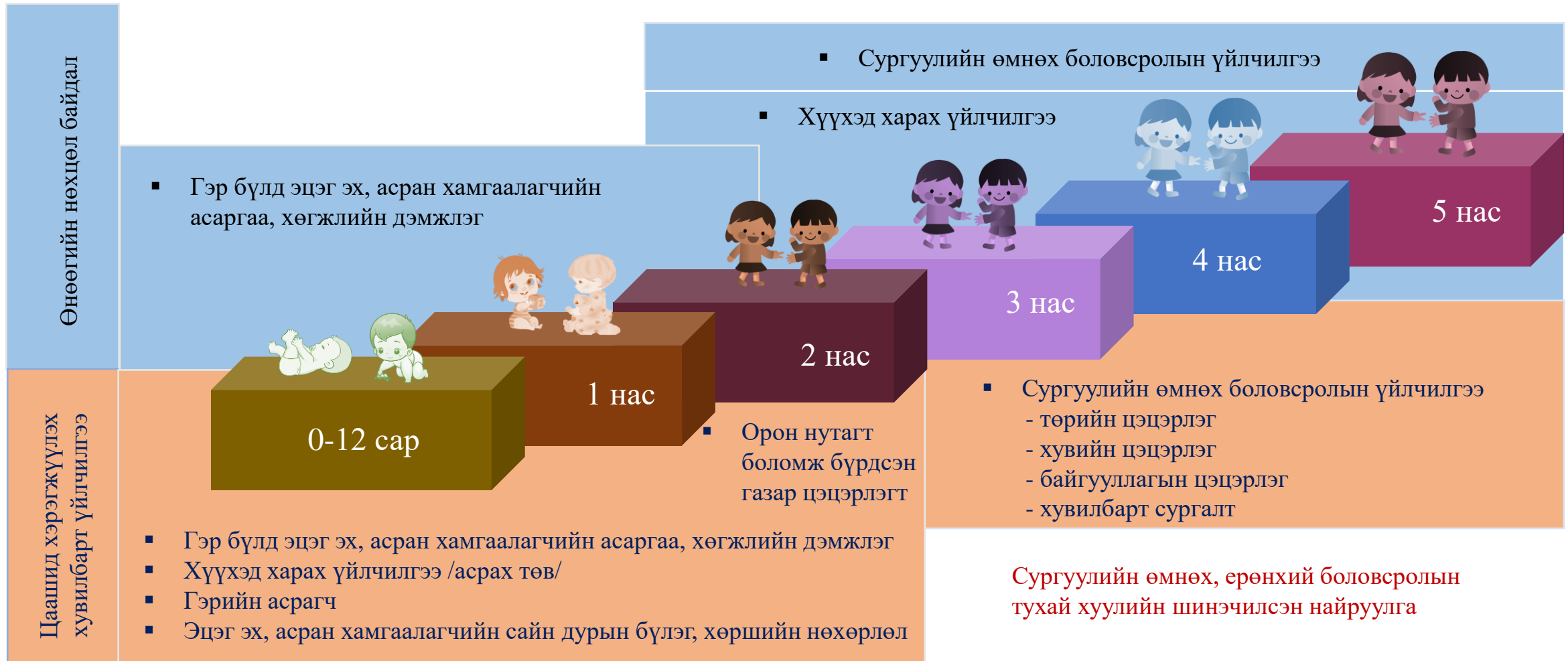


Нобелийн шагналт,
эдийн засагч Жеймс
Хейкман (2009)

6 хүртэлх насны хүүхдийн хөгжилд оруулсан **1** доллар тутмын эргэх ашиг нь **12.90** доллар байна гэдгийг тооцоолж хувь хүний хөгжилд оруулсан хөрөнгө оруулалт нь зөвхөн боловсрол олж авч буй тэр хэсэг хүмүүст бус улс орны эдийн засгийн хөгжилд бүхэлд нь өндөр үр ашигтай байдаг хэмээн бага насны хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын ач холбогдлыг тодруулсан.

Олон хувилбарт үйлчилгээний эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх:

- Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хууль
- Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хууль



Сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга

- Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн шинэчлэл

ГЭР БҮЛИЙН ҮҮРЭГ, НИЙГМИЙН САЛБАРЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА, ОЛОН НИЙТИЙН ТҮНШЛЭЛ



БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХӨГЖИЛД ЭЦЭГ ЭХ АСРАН ХАМГААЛАГЧ, ГЭР БҮЛИЙН ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА



- **Эцэг эх, асран хамгаалагчийн уламжлалт хандлага:**

Хүүхэд өлсөхгүй, өвдөхгүй, даарахгүй байхыг эн тэргүүний хэрэгцээ гэж үздэг.

Орчин үеийн хандлага:

Бага насны хүүхдийн нийгэмшихүй-сэтгэл хөдлөлийн хөгжлийг дэмжих (Hedenbro & Rydelius, 2019; Langevine, 2020);

Хэл ярианы хөгжлийг нь дэмжих (Tan et al., 2019);
бага насны хүүхэдтэй ярилцах

Нийгэмшил-сэтгэл хөдлөл, танин мэдэхүйн хөгжлийн хэрэгцээг нь мэдрэх, оновчтой хариу үйлдэл үзүүлэх (Mata et al., 2018);

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЦОГЦ ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ БОДЛОГЫН ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ

ЗОРИЛГО

Хүүхэд бүр эрүүл, аз
жаргалтай өсөж, хөгжих
тэгш боломж, нөхцөлийг
бүрдүүлж, тэдний ирээдүйн
амьдралын чанарыг
сайжруулах.

01

Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийг дэмжих үйлчилгээний үр ашигтай, нэгдмэл тогтолцоо бүрдүүлэх

02

Гэр бүл, олон нийтэд суурилсан хүүхдийн хөгжлийг дэмжих үйлчилгээг хөгжүүлэх

03

Бага насны хүүхдийн хөгжлийг дэмжих хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх

04

Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийн салбар дундын мэдээллийн санд суурилсан хяналтыг бий болгох.

ЗОРИЛТЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ



- Салбар дундын бодлогын төлөвлөлт, удирдлагын нэгдсэн тогтолцоо бүрдүүлнэ.
- Олон хувилбар бүхий үйлчилгээний загвар бий болгох, тогтвортой хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн орчин бүрдүүлнэ.



- Гэр бүлийг чадавхжуулах олон хувилбартай үйлчилгээний загварыг хөгжүүлж, тэдэнд зориулсан цахим болон бусад арга хэрэгслийг бий болгоно.



- Бага насны хүүхэдтэй ажиллах хүний нөөцөд тавих шаардлага болон хүний нөөцийг бэлтгэх, сургалтын хөтөлбөр боловсруулж, хүүхдэд эрүүл мэнд, хоол тэжээл, асаргаа, хамгаалал, хөгжил, боловсролын үйлчилгээ үзүүлэх хүний нөөцийг тусгайлан бэлтгэнэ.



- Хүүхдийн хөгжлийг дэмжих үйлчилгээний стандартыг боловсруулж, эрт үеийн хөгжлийг дэмжих хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Хүүхэд, тэдний гэр бүлийн мэдээллийг агуулсан салбар дундын цахим мэдээллийн нэгдсэн систем хөгжүүлнэ.

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХӨГЖИЛ- БОЛОВСРОЛ



ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ, БОЛОВСРОЛ ЭЗЭМШҮҮЛЭХ ХӨТӨЛБӨР

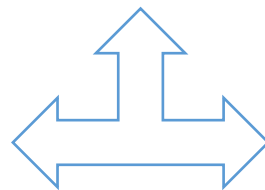
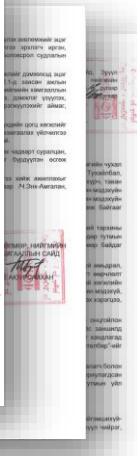
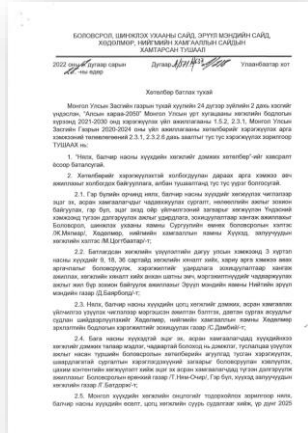
0-3 ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХӨГЖЛИЙН ДЭМЖЛЭГИЙН ХӨТӨЛБӨР:

“Нялх, балчир насны хүүхдийн хөгжлийг дэмжих хөтөлбөр”



3-6 ХҮРТЭЛХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН БОЛОВСРОЛЫН ХӨТӨЛБӨР:

“Сургуулийн өмнөх боловсролын сургалтын хөтөлбөр”



Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/571, А/637, А/218 дугаар хамтарсан тушаал

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын “Хөтөлбөр батлах тухай” 2019 оны 08 дугаар сарын 02-ны өдрийн А/494 дүгээр тушаал

СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖ, ЧАНАР



УИХ-ын 2022 оны 17 дугаар тогтоол,
ЗГ-ын 2022 оны 218 дугаар тогтоол

БОЛОМЖ - ШИЙДЭЛ

Цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх цогц арга хэмжээ

• Шинээр цэцэрлэгийн барилга барих	Хүсэлт гаргасан хүүхэд бүр цэцэрлэгт хамрагдах боломж бүрдсэн	• “Цомцог гэр цэцэрлэг” барих
• Цэцэрлэгийн барилгыг өргөтгөх		• Байгууллагын цэцэрлэг/бүлэг байгуулах
• Барилга худалдаж авах	Сугалаагаар элсүүлдэг байдлыг халсан	• Хүүхэд харах үйлчилгээ нэмэгдүүлэх
• Орон сууцны нэгдүгээр давхрыг түрээсээр ашиглах		• Хувийн цэцэрлэгийг дэмжих

Цэцэрлэгийн элсэлт, бүртгэлийг E-Mongolia системээр хийдэг боллоо.

ХҮРТЭЭМЖ + ЧАНАР

“Сургуулийн өмнөх боловсролын сургалтын хөтөлбөр”-т хамрагдалт:



СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖ, ЧАНАР

МАЛЧДЫН ХҮҮХЭД



Малчин өрхийн 3-5 насны 63.847 хүүхэд байгаагийн 33.657 буюу **52,7** хувь нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаж байна

ХИЛЧДИЙН ХҮҮХЭД



Хилийн бүс нутагт амьдарч байгаа хилчдийн 2-5 насны 1757 хүүхдээс хүүхэд харах үйлчилгээ /44/, сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд 1319 хүүхэд **/75,0 хувь/** хамрагдаж байна.

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХЭД



Хөгжлийн бэрхшээлтэй 2-5 настай 1928 хүүхдээс 1498 буюу **77,6** хувь нь цэцэрлэгт хамрагдаж байна.

АВАХ АРГА
ХЭМЖЭЭ

Тухайн орон нутгийн
цэцэрлэгийн салбар бүлэг
байгуулах

Хилийн заставд
цэцэрлэгийн байрыг
тохижуулах, нүүдлийн
бүлгийн зориулалттай
гэрээр хангах

Хувилбарт сургалтын
багш болон хилчдийн
ар гэрийг хүүхдийн
хөгжлийг дэмжих
чиглэлээр бэлтгэх

Шаардагдах
тавилга, тоног
төхөөрөмжөөр
хангах



АНХААРАЛ
ХАНДУУЛСАНД
БАЯРЛАЛАА.



ᠭᠣᠪᠢ-ᠠᠯᠲᠠᠢ ᠶᠢᠮᠦᠭᠢᠨ
ᠪᠣᠯᠣᠪᠰᠣᠷ᠎ᠠ, ᠰᠢᠨᠵᠢᠯᠡᠬᠡ
ᠤᠬᠠᠨᠢ ᠭᠠᠷ



Бага насны хүүхдийн цогц хөгжил

ᠪᠠᠭ᠎ᠠ ᠨᠠᠰᠢᠨᠠᠨ ᠬᠡᠭᠦᠵᠢ
ᠴᠣᠭᠴ ᠬᠥᠭᠵᠢᠯ



Говь-Алтай аймгийн Боловсрол, Шинжлэх
ухааны газар
Дарга Ж. Амгаланбаатар



АГУУЛГА

ᠭᠣᠪᠢ-ᠠᠯᠲᠠᠢ

- ✓ “Бага насны хүүхдийн цогц хөгжил” стратеги төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн /ЗДТГ,БШУГ, ЭМГ,ХГБЗХГ- хамтын ажиллагаа/
- ✓ Хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлэх боломж





ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ



2022-2023 оны хичээлийн жил

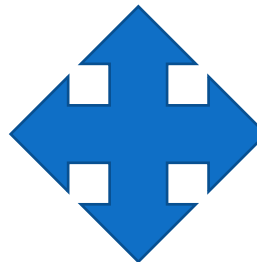
Өмчтэй хүүхдүүдийн тоо



Цэцэрлэг
31

17
Сум

31



2
Баг, тосгон

Бүлэг
167

- Үндсэн-153
- Хувилбарт-14

12
Аймаг

Хамран сургах тойргийн нийт хүүхдийн тоо.

Хүүхэд
4324

- Үндсэн-3780
- Хувилбарт -544



Шинэ
2063

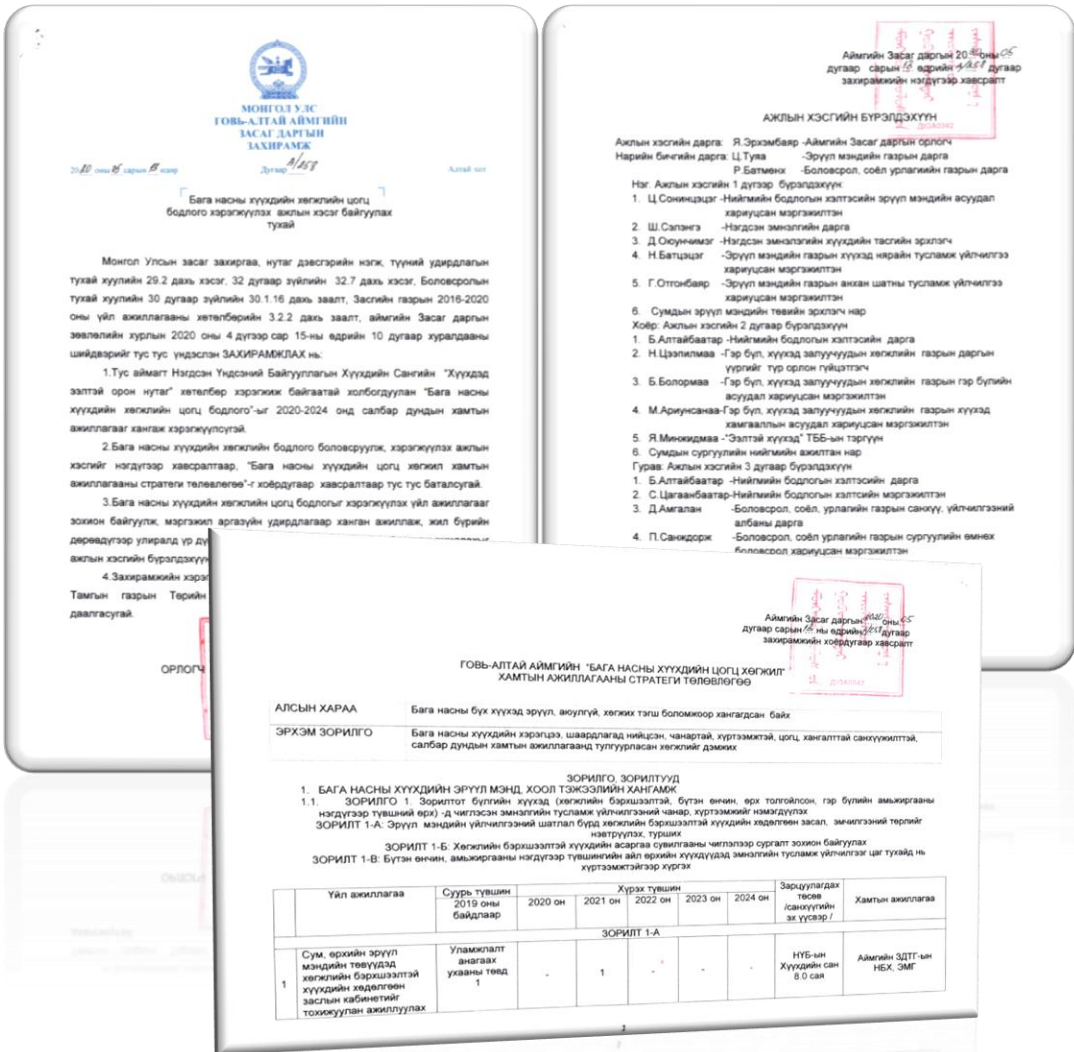
Малчин
2063

ХБХ
32

5260



Говь-Алтай аймаг “Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийн стратеги төлөвлөгөө”-тэй боллоо.



- 2017-2020 онуудад “Хүүхдэд ээлтэй-Алтай” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн.
- НҮБ-ын хүүхдийн сангийн санаачлагаар хэрэгжүүлж буй “Хүүхдэд ээлтэй-Алтай” орон нутгийн хөтөлбөрт тусгагдсан сургуулийн өмнөх боловсролд болон бага насны хүүхдийн эрүүл мэнд, хоол тэжээл, хүүхэд хамгаалал, хөгжил боловсролтой холбоотой зүйл заалтуудыг бүрэн хэрэгжүүлэх зорилгоор Засаг даргын 2020 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдрийн А/258 дугаар захирамжаар “Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийн стратеги төлөвлөгөө”-г батлуулан хүүхдийн сан, АЗДТГ, ЭМГ, БШУГ, ГБХЗХГ хамтран хэрэгжүүлж байна.



“Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийн стратеги төлөвлөгөө /2020-2024он/

АЛСЫН ХАРАА: Бага насны бүх хүүхэд эрүүл, аюулгүй, хөгжих тэгш боломжоор хангагдсан байх



БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД, ХООЛ ТЭЖЭЭЛИЙН ХАНГАМЖ -18

1. Зорилтот бүлгийн хүүхэд (хөгжлийн бэрхшээлтэй, бүтэн өнчин, өрх толгойлсон, гэр бүлийн амьжиргааны нэгдүгээр түвшний өрх) -д чиглэсэн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх
2. Бага насны хүүхдийн амны хөндийн эрүүл ахуй, хоол тэжээлийн хангамжийг сайжруулах



БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХАМГААЛАЛ- 8

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН
БҮЛ, ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУГ
ХӨГЖЛИЙН ГАЗАР

1. Хүүхдэд ээлтэй хамгааллын орчин, үйлчилгээг бий болгох -2
ЗОРИЛТ 1-А: Хүүхдийг аливаа эрсдэлд өртөх, эрх нь зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийн бүх хэлбэрийг үл тэвчих, нийгмийн хандлагыг төлөвшүүлэх.
ЗОРИЛТ 1-Б: Хүүхдийн эрхийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх арга хэмжээ авах.



БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХӨГЖИЛ БОЛОВСРОЛ- 14

1. Хүүхэд бүрийн хөгжлийг дэмжсэн эрүүл, аюулгүй ээлтэй орчинг дэмжих
2. Хүүхэдтэй харилцах харилцааны эерэг арга, дадал, хэвшлийг төлөвшүүлэх
3. Хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх замаар СӨБ-ын хүртээмжийг дээшлүүлэх

ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Бага насны хүүхдийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, чанартай, хүртээмжтэй, цогц, хангалттай санхүүжилттэй, салбар дундын хамтын ажиллагаанд тулгуурласан хөгжлийг дэмжих



Говь-Алтай аймаг “Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийн стратеги төлөвлөгөө”-г үр дүн, үр нөлөөтэй хэрэгжүүлэх боломж нээгдлээ.



Аймаг сум, орон нутгийн бодлогын бичиг баримтуудад тусгаж өгсөн нь заавал хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа болсон.

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдрийн дугаар тогтоолын хавсралт

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР

Аймгийн Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт нийцүүлэн, Ардчилсан намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрт тулгуурлан нам, иргэний нийгмийн байгууллагууд, иргэд, олон нийтийн саналд үндэслэн боловсрууллаа.

НЭГ. “КОВИД-19” ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ХАРИУ АРГА ХЭМЖЭЭ АВАХ

1.1. “Ковид-19” халдварт цар тахлаас үүдэлтэй эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

1.1.1. Ковид-19” халдварт цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, хариу арга хэмжээ авах бэлэн байдлыг хангана.

2.3. Боловсролын чиглэлээр:

Сургуулийн өмнөх болон бага, суурь боловсролын хамран сургалт, сургалтын чанарыг нэмэгдүүлж, хүүхдэд ээлтэй орчинг бүрдүүлэн, эрдэм мэдлэг, боловсролтой иргэн төлөвшүүлнэ.

2.3.1. “Боловсролын чанарыг сайжруулах хөтөлбөр” төслийг хэрэгжүүлнэ.

2.3.2. Бага насны хүүхдийн стратеги төлөвлөгөөг хэрэгжүүлнэ.

БАЙГУУЛЛАГЫН 2022 ОНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БАЙГУУЛЛАГЫН НЭР: ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ГАЗАР

Төлөөлөгөөг хянасан: Говь-Алтай аймгийн засаг дарга (албан тушаал)

Тэмдэг

Төлөөлөгөө боловсруулсан: Боловсрол, шинжлэх ухааны газрын дарга (албан тушаал)

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: О.Амгаланбаатар (огноо)

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: Г.Мөнхбаяр

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: Б.Нэргүй

2023 оны 01 сүдээр сарын... ны өдөр

Төлөөлөгөөг баталсан: Төсвийн Шуудан захирагч

Циорлэгийн эрхтгэгч: Б.Нэргүй

2023 оны 01 сүдээр сарын... ны өдөр

БИГЭР СУМЫН ЦЭЦЭРЭГИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсвийн хөрөнгийн зарцуулалтын төрөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	39.0	Арга хэмжээний тоо	6
5.1	СББ-ын хүүхдийг хөгжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хангамжийг сайжруулахад чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	15.0	Зохин байгуулсан ажлын тоо	4
5.2	Цэцэрлэгийн хоол үйлдвэрлэлийн үйлчилгээ, чанарыг сайжруулж, хүний нөөцийг чадваржуулна.	5.0	Зохин байгуулсан ажлын тоо	1

Сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдрийн дугаар тогтоолын хавсралт

СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР

Сумын Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Аймгийн Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд нийцүүлэн, Ардчилсан намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрт тулгуурлан нам, төрийн болон төрийн бус байгууллагууд, иргэд, олон нийтийн саналд үндэслэн боловсрууллаа.

НЭГ. “КОВИД-19” ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ХАРИУ АРГА ХЭМЖЭЭ АВАХ

“Ковид-19” халдварт цар тахлаас үүдэлтэй эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

1.1.1. “Ковид-19” халдварт цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, хариу арга хэмжээ авах бэлэн байдлыг хангана.

1.1.2. Цар тахлаас үүдсэн эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулахад чиглэсэн дэмжлэг, туслалцааг нэмэгдүүлнэ.

ХОЕР ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

2.1. Эрүүл мэндийн чиглэлээр:

Амьдралын хэв маягаас үүдэлтэй өвчөөс урьдчилан сэргийлж, эрт ширүүнтэй үзүүлж, хүний хөгжлийг дэмжинэ.

2.1.1 Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, өвчнөөс урьдчилан сэргийлж, эрт ширүүнтэй үзүүлж, хүний хөгжлийг дэмжинэ.

2023.01.09

БАЙГУУЛЛАГЫН 2023 ОНЫ ГҮЙЦЭГ

БАЙГУУЛЛАГЫН НЭР: ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ГАЗАР

Төлөөлөгөөг хянасан: Говь-Алтай аймгийн засаг дарга (албан тушаал)

Тэмдэг

Төлөөлөгөө боловсруулсан: Боловсрол, шинжлэх ухааны газрын дарга (албан тушаал)

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: О.Амгаланбаатар (огноо)

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: Г.Мөнхбаяр

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: Б.Нэргүй

2023 оны 01 сүдээр сарын... ны өдөр

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч: Г.Мөнхбаяр

Циорлэгийн эрхтгэгч: Б.Нэргүй

2023 оны 01 сүдээр сарын... ны өдөр

БИГЭР СУМЫН ЦЭЦЭРЭГИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүрээлэнгийн төрөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хүрээлэнгийн төрөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ
1.5.1	Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвийн эмч эмнэлгийн мэргэжилтнүүдтэй хамтран эцэг эхэд зориулан сургалт зохион байгуулах БНХЦХСТ1.2.А.3	Эрхлэгч ЭМТ-ийн дарга	Эцэг эхчүүдийн 75 хувь нь мэдлэгтэй
1.5.2	Эцэг эхчүүдэд зориулан хүүхдийн амны хөндийн эрүүл ахуйн байдлыг үнэлэх асуумж боловсруулах	Отгонжаргал	0
1.5.3	Эцэг эхчүүдэд хүүхдийн амны хөндийн эрүүл ахуйн байдлыг үнэлэх аргачлалыг сургалт зохион байгуулах	Отгонжаргал	0
1.5.4	Амны хөндийн дадал хосолсон сургалт	Б.Цэнд	Эцэг эх, хүүхдийн жилд 1-2 удаа

Бигэр сумын цэцэрлэгийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө 2023 он

Төлөөлөгөөг хянасан: Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч

Сумын засаг дарга: Г.Мөнхбаяр

2023 оны 01 сүдээр сарын... ны өдөр

Төлөөлөгөөг баталсан: Төсвийн Шуудан захирагч

Циорлэгийн эрхтгэгч: Б.Нэргүй

2023 оны 01 сүдээр сарын... ны өдөр

БИГЭР СУМЫН ЦЭЦЭРЭГИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Жаргалант

Хугацаа: 4-IV үдрийг

Хариуцах нэгж, ажилтан

Боловсролын сургуульд “Сургалтын чанарыг ахиулах арга” сургалтын чанарыг 62 хувьд хүргэнэ.

Хүүхдийн “Цогц хөгжил хамтын ажиллагааны стратеги” үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөг 94.9 хувьд өргөжи



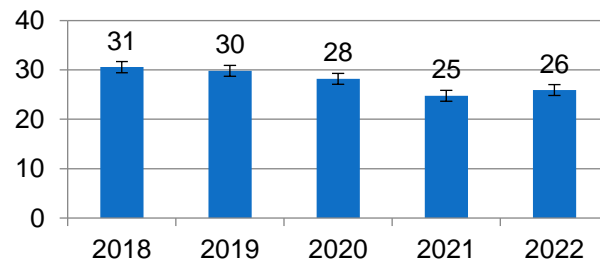
Үйл ажиллагаа 1: Үндсэн сургалт: “Хүүхэд бүрийг цэцэрлэгт хамруулах хүртээмж, хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх, цаашид тогтвортой байх” чиглэлээр: /2017-2022он/



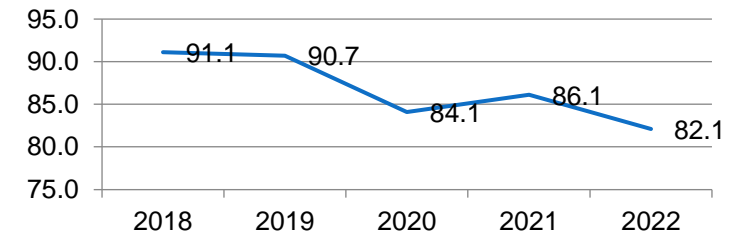
- 7 цэцэрлэг шинээр баригдсан
- 13 цэцэрлэгт-19 бүлэг нэмэгдүүлсэн
- 3-н цэцэрлэгт өргөтгөл барьж 125 хүүхдээр хүчин чадлаар нэмэгдүүлсэн
- Байгууллагын дэргэдэх цэцэрлэгийн салбар бүлэг 1-ээр нэмэгдсэн.



Хүүхдийн цэцэрлэгийн бүлэг дүүргэлт



Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалт



Барилгын хүчин чадал, бүлгийн тоо



Үр дүн: Хүчин чадал 595 хүүхдийн ороор, бүлгийн тоо 19-р нэмэгдсэнээр нэг бүлэгт байх хүүхдийн тоо стандарт хэмжээнд хүрч багшийн ачаалал багассан.

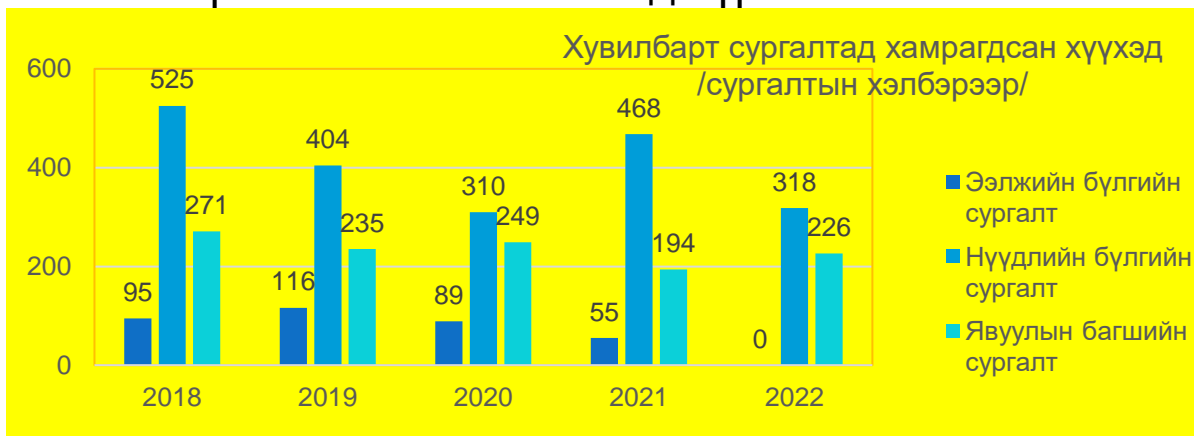
Хүүхдийн сургалт

Өмнөх боловсрол



Үйл ажиллагаа 1: Хувилбарт сургалтаар

- НҮБ-ийн хүүхдийн сангаас 2017-2022 онуудад **7-н цэцэрлэгт** 61.3 сая төгрөгний иж бүрэн 9 гэр нийлүүлснээр малчин болон зорилтот бүлгийн **175** хүүхдийг хамруулсан.
- Явуулын багшийн орон тоог жил бүр нэмэгдүүлсээр **40/88%** багштай болсон. /2017-2022 онуудад 10-н цэцэрлэгт/
- 2022-2023 оны хичээлийн жилд үлдсэн 2 сум дээрээ багш авахаар төлөвлөсөн. **100%-д** хүрнэ.



- 2017 онд Эрдэнэ сумын цэцэрлэгт иж бүрэн гэр, тоглоом, тавилга эд хэрэгслэл
- 2018 онд Тонхил сумын Алтансоёмбо багийн салбар бүлэгт гэр, тоглоом, тавилга эд хэрэгслэл
- 2019 онд Бигэр, Цогт сумын Баятоорой тосгоны цэцэрлэгүүдэд гэр, тоглоом, тавилга эд хэрэгслэл
- 2020 онд Хөхморьт сумын цэцэрлэгт гэр, тоглоом, тавилга эд хэрэгслэл
- 2022 онд Чандмань сумын цэцэрлэгт 2 гэр, тоглоом, тавилга эд хэрэгслэл

Үр дүн: 1. Бүх сум дээр хувилбарт сургалтын үндсэн багштай боллоо. 2017-2020 оны хичээлийн жилүүдэд сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалт 0.8-2%-иар ахисан үзүүлэлттэй байна. Дэлхий нийтийг хамарсан цар тахлын үед хамран сургалтын хувь буурсан хэдий ч улсын дундажаас дээгүүр тогтвортой байгаа нь эдгээр үйл ажиллагааны үр өгөөж юм.

2. 2018 оноос өмнө Малчдын хүүхдийг СӨБ олгох эцэг эх асран хамгаалагчидтай хамтран ажиллах тэдэнд зөвөлгөө зөвлөмж өгөх ажлыг сумын цэцэрлэг бүрд үндсэн бүлгийн багш нар зохион байгуулан ажиллаж байсан бол 2016 оноос хувилбарт сургалтын багшийн орон тоог нэмэгдүүлж эхэлсэн. Явуулын багшийн орон тоог жил бүр нэмэгдүүлсээр **2017 онд нийт цэцэрлэгийн 40 хувь нь явуулын багштай байсан бол 2022 оны байдлаар 88% нь** багштай болсон. /2017-2022 онуудад 9-н цэцэрлэгт/

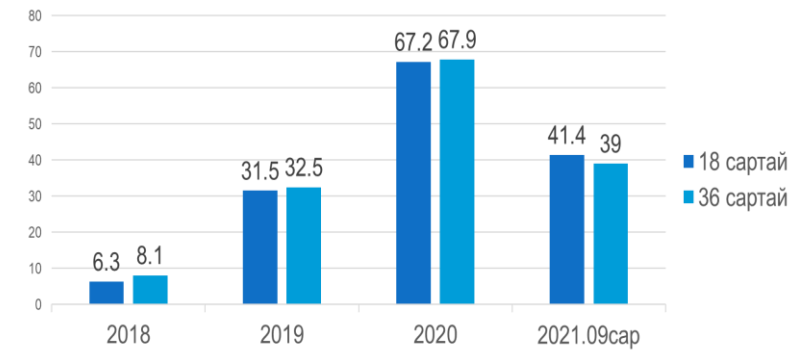
3. Сургуулийн өмнөх боловсрол чухал гэдгийг ойлгож хувилбартаас үндсэн сургалтад шилжиж суралцах нь ихэссэн.



Үйл ажиллагаа 2: Бага насны хүүхдийн эрүүл мэнд, хоол тэжээлийн чиглэлээр

1. Цэцэрлэгийг түшиглэн 9,16,36 сартай хүүхдийн үзлэг өндөр тунт А, Д аминдэмээр хангах ажлыг зохион байгуулдаг боллоо. 2022 онд цогц үзлэгт хамрагдах 2335 хүүхдийн дүн судалгааг нэгтгэн, Өндөр тунт А аминдэмээр 6-59 сартай 5769 хүүхдийн 5482 буюу **95%**-ийг, “Д” аминдэмийн хамралт 0-3 хүртэлх насны 1476 хүүхдийн 877 буюу **59.4%** болж өмнөх оны мөн үеэс **8.7%**-иар нэмэгдсэн байна.
2. Бага насны хүүхдийн хоол тэжээл, асаргаа сувилгаа, эрүүл мэнд чиглэлийн сургалтыг БШУГ, ЭМГ, ХГБЗХГ хамтран зохион байгуулж 400 гаруй эцэг эхэд онлайн болон танхимын сургалтаар олголоо.
3. Улирал бүр өрхийн эмнэлэг, нэгдсэн эмнэлгийн эмч нартай хамтран цэцэрлэгийн хүүхдүүдэд халдварт болон халдварт бус өвчин болоод амны хөндийн эрүүл мэндийн үзлэгийг хийж хэвшлээ. 31 цэцэрлэгийн давхардсан тоогоор 9256 гаруй хүүхдүүд эмч нарын үзлэгт хамрагдсан байна.
4. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг урьдчилан болон төлөвлөгөөт үзлэгт хамруулан сэргээн засах эмчилгээнд цэцэрлэгийн багшийн хамт хамруулан хамтран ажиллаж байна.
5. Цэцэрлэгийн эмчийн орон тоог 2022 онд 2 цэцэрлэгт нэмэгдүүлсэн.
6. Хамран сургах тойргийн байгаа төрөх насны эмэгтэйчүүд, залуу гэр бүл, төрсөн ээжүүд болон нялх, бага насны хүүхдийн судалгааг ЭМТ, өрхийн эмнэлэгтэй хамтран гаргаж 2-5 жилийн тооцоолол гаргадаг болсон.

18, 36 сартай хүүхдийн цогц үзлэгийн хамралт хувиар 2018-2021.09сар



Эрүүл-Мэнд



“ХҮЛЭЭЖ БИШ ХҮРЧ ҮЙЛЧИЛЬЕ” АЯН-Г ТОГТМОЛЖУУЛСАН.

- 18 сум, 2 тосгоноор хүлээж биш, хүрч үйлчилье аянд 2018 оноос эхлэн 2 жилд 1 удаа зохион байгуулж байна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд хөгжлийн дэмжлэг үзүүлэх **кейс хэлэлцүүлгийг** орон нутагт зохион байгууллаа.
- Кейс хэлэлцүүлгээр хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд хөгжлийн дэмжлэг үзүүлэх жилийн **төлөвлөгөөг** гарган салбар дундын үйл ажиллагаагаар хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.
- Нэгдсэн эмнэлгийн хүүхдийн тасагт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сэргээн засах өрөө байгуулах тухай бичил төслийг хүргүүллээ.
- Хүүхэд хөгжлийн төвтэй сургууль, цэцэрлэгийн бүлгээр комиссын гишүүд ажиллаж аргазүйн зөвлөгөө өгч, эцэг эх, асран хамгаалагч багш нарт сургалт зохион байгуулдаг болсон.

ᠬᠤᠯᠡᠭᠡᠭᠢᠪᠢᠰᠢᠬᠤᠷᠠᠭᠤᠯᠢᠰᠢᠯᠢᠶᠡ





Үйл ажиллагаа 3: Хүүхэд хамгааллын чиглэлээр:

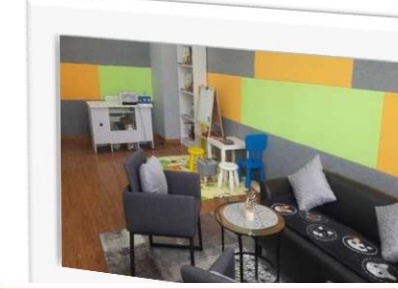
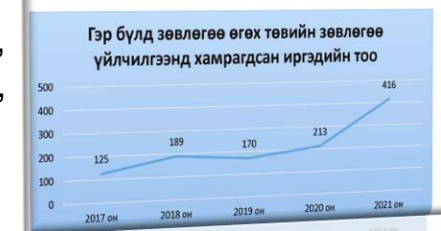
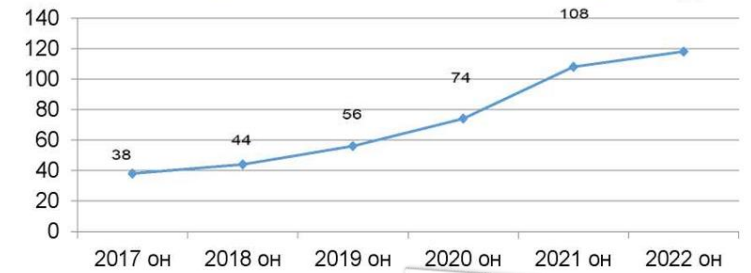
ᠮᠤᠩᠭᠠᠯᠠᠯᠢᠨ
ᠬᠡᠮᠭᠠᠯᠠᠯᠢᠨ
ᠬᠡᠴᠢᠰᠢᠷᠯᠡᠭᠦᠳᠦ

1. “Хүүхдийн эрх, хамгаалал”, “Хамтарсан багийг чадавхжуулах”, “Эрсдэлт нөхцлийг тодорхойлох” зэрэг хүүхэд хамгааллын сургалтыг хамтран зохион байгуулж хэвшлээ.
2. Цэцэрлэгүүд “ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН БОДЛОГО”-д нэгдсэн. Байгууллага бүр эцэг эхийн зөвлөлтэй болж, хүүхэд хамгааллын бодлогод ажилтан бүр нэгдэж хүүхдэд ээлтэй орчныг бүрдүүлэх, хүүхдэд ээлтэй бодлогыг төлөвлөх хэрэгжүүлэх, гэр бүл хүүхдэд ээлтэй төсөвлөлтийг бий болгох зэрэг олон ажлуудыг удирдлагын түвшинд байгууллага хамт олны дунд хийж хэрэгжүүлж хэвшээд байна
3. Хамтарсан багууд нь гэр бүл, хүүхдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зохион байгуулсан сургалт нөлөөллийн үйл ажиллагааг хэвшүүлээ.
4. “ГЭР БҮЛ, ХҮҮХДҮҮДЭД СЭТГЭЛ ЗҮЙН ЗӨВЛӨГӨӨ ӨГӨХ ТӨВ”-ТЭЙ болсноор ард иргэд, байгууллага, хамт олноороо үйлчлүүлдэг болсон. Тус төвөөр үйлчлүүлж байгаа иргэдийн 70% нь бага насны хүүхдүүдтэй эцэг эхчүүд байна
5. Цэцэрлэгүүдийн хүүхэд хамгааллын бодлого, хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагаатай БШУГ, ХГБЗХГ хамтран танилцаж зөвлөн туслах ажлыг тогтмолжуулсан.
6. “Үе тэнгийнхний дээрэлхэлт, хүчирхийллийг зогсоох, урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, хариу үйлчилгээ үзүүлэх "БАНХАР АРТ ТЕРАПИ ТӨСӨЛ” эрхлэгч, багш нарыг 3 удаагийн сургалтад хамруулан Ном гарын авлагаар хангасан



Эцэг эхийн зөвлөлийн үйл ажиллагаа тогтмолжиж хүүхэд хамгааллын бодлогод 118 байгууллага нэгдлээ.

Хүүхэд хамгааллын бодлоготой байгууллага¹¹⁸



“БАНХАР” АРТ ТЕРАПИ ТӨСӨЛ

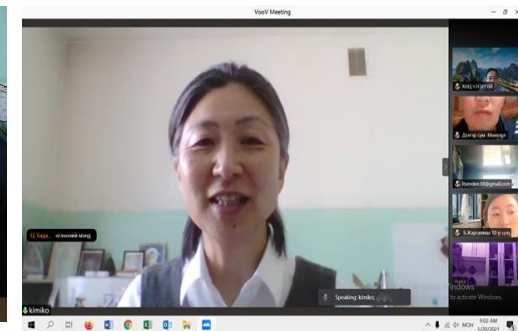
ҮЕ ТЭНГИЙНХНИЙ ДЭЭРЭЛХЭЛТ ХҮЧИРХИЙЛИЙГ ЗОГСООХ, УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, ХАМГААЛАХ, ХАРИУ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭХ



Үйл ажиллагаа 4: Сургуулийн өмнөх боловсролын удирдах ажилтан багш ажилчдыг чадавхжуулах сургалт үйл ажиллагаа:

2017-2022 онуудад нийт 10 гаруй төрлийн сургалтад сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагад ажиллаж байгаа удирдах ажилтан 3-5 удаа, ажилчид 2-3 удаа тус бүр хамрагдснаар ажлын байрандаа хөгжиж ёс зүй, харилцаа хандлагын зөрчилгүй шинэ үеийн хүүхэд багачуудтай ажиллах ур чадвартай мэргэжилтэн болон хөгжиж байна. /70,0 сая төгрөг/

- ❖ Цэцэрлэгийн өөрийн үнэлгээг хийх аргазүйн 2 удаагийн сургалтад – 28 удирдах ажилтан, 20 багш, 8 аргазүйч
- ❖ Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын сургалтын орчны MNS6558:2015 стандартыг хэрэгжүүлэх үндэсний сургагч багшаар 5, орон нутагт тус сургалтыг зохион байгуулах 184 багш, ажилчид
- ❖ “Бага насны хүүхдийн цогц хөгжил” сэдэвт 3 удаагийн сургалт, уулзалт хэлэлцүүлэгт – нийт 125 сургуулийн өмнөх боловсролын удирдах ажилтан болон багш ажилчид
- ❖ “Хүүхэд бүрийг хөгжүүлэх аргазүй” сэдэвт 2 удаагийн сургалтад цэцэрлэгийн эрхлэгч, багш, туслах багш нийт 425 хүн
- ❖ Зайн сургалтын аргазүй сэдэвт сургалтад хувилбарт сургалтын багш болон аргазүйч нийт 35 хүн
- ❖ Харуул хамгаалалтын ажилтанг чадвахжуулах сургалт-120 ажилчдыг 2 жил тутамд сургалтад хамруулж хэвшлээ.
- ❖ “Цэцэрлэгийн менежмент манлайлал и сургалтын технологи аргазүй” сэдэвт сургалтад 45 удирдах ажилтан
- ❖ Туслах багш нарыг ажлын байранд нь хөгжүүлэх зорилго бүхий чадвахжуулах сургалтад 164 туслах багш
- ❖ Туршлага солилцох аялал, уулзалтад-31
- ❖ Үндэсний сургагч багш бэлтгэх төрөлжсөн сургалтад 15, орон нутгийн сургагч багш бэлтгэх сургалтад 35 хүн тус тус суралцсан байна.
- ❖ Таблеттэй багш сургалтад 16 сумын хувилбартын багш нар хамрагдсан





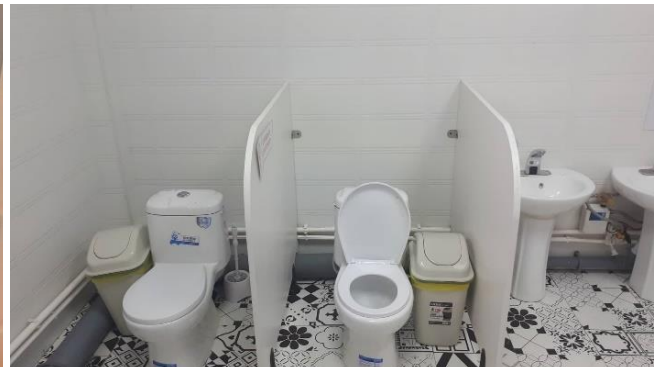
ᠨᠢᠶᠦᠨ
ᠰᠤᠷᠭᠤᠯᠢᠨ
ᠨᠠᠭᠤᠯᠠᠭᠤᠨ
ᠰᠤᠷᠭᠤᠯᠢᠨ

Үйл ажиллагаа 5: Хүүхдийн сурч хөгжих эрүүл аюулгүй, ая тухтай орчин бүрдүүлэх чиглэлээр:

- ❖ 2017-2022 онуудад НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн Есөнбулаг сумын 4,5,9, Хантайшир-Өргөө, Алтай, Бугат, Хөхморьт, Чандмань, Цээл, Бигэр зэрэг сумдын ариун цэврийн байгууламжийг стандартад нийцүүлсэн засварласан. /9-н цэцэрлэгийн АЦБ-ыг засварласнаар аймгийн хэмжээний нийт цэцэрлэгийн 30%-ийг сайжруулсан байна. Үр дүн: Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын стандартад нийцсэн АЦБ 90%-д хүрлээ.
- ❖ Аймгийн төвийн 6-н цэцэрлэгт stem сургалтын багц хэрэглэгдэхүүн Есөнбулаг сумын 11 дүгээр цэцэрлэгт тоглоом, ном, сургалтын хэрэглэгдэхүүн /63,0 сая төгрөг/ тарааж аргазүйн сургалтыг зохион байгууллаа.
- ❖ 31 цэцэрлэгийн багш, эцэг эх, асран хамгаалагч, хүүхдэд зориулсан ном гарын авлага, зурагт хуудас, Дэлхий нийтийг хамарсан цар тахлын үед халдваргүйтгэл, ариутгалыг хийх тоног төхөөрөмж, ариутгалын бодисыг 31 цэцэрлэгт жигд хүртээмжтэй 3-4 удаа олгосон зэрэг олон төрлийн үйл ажиллагаа зохион байгуулсаны үр дүнд бага насны хүүхдүүд эрүүл аюулгүй ая тухтай орчинд сурч хөгжих нөхцөлөөр хангагдаад байна.



Бугат сумын хүүхдийн цэцэрлэгийн АЦ-ын өрөөг засварласан байдал



Хантайшир- Өргөө цэцэрлэгийн АЦ-ын өрөөг засварласан байдал



Есөнбулаг сумын 11дүгээр цэцэрлэгт 15.0 сая төгрөгний тоглоом



ЭЦЭГ-ЭХ

Үйл ажиллагаа 6: Эцэг, эх асран хамгаалагч, олон нийт болон салбар дундын хамтын ажиллагааг хангахад чиглэсэн үйл ажиллагааны талаар:

“Бага насны хүүхдийн цогц хөгжил”-ийн талаарх ойлголтыг ард иргэд олон нийтэд өгөхөд салбар дундын хамтын ажиллагаа чухал байдаг учраас Эрүүл мэндийн газар, Хүүхэд гэр бүл залуучуудын хөгжлийн газар, Боловсрол шинжлэх ухааны газрын удирдлага, мэргэжилтэнгүүдээс бүрдсэн баг байгуулан чадавхжуулах сургалт, аян, клуб байгуулан ажиллаж байна. Үүнд:

- Салбар дундын багийн гишүүдийг чадавхжуулах сургалт болон орон нутгийн сургагч багш бэлтгэх сургалтыг 3-4 удаа онлайн болон танхимын сургалт зохион байгуулж 45 хүнийг хамруулсан.
- **Цэцэрлэгийн эцэг эхийн зөвлөлийг идэвхжүүлэх 6 сарын аянд 31 цэцэрлэгийн 4200 гаруй эцэг эх, асран хамгаалагч нар оролцсон.**
- **Цэцэрлэгийн “Эцэг эхийн зөвлөлийн зөвлөгөөн”-ийг зохион байгуулж 100 хамруусан. Урилагыг цэцэрлэгүүдэд хүргэсэн.**
- “Бага насны хүүхдийн цогц хөгжил” сэдэвт эцэг эхийн сургалтыг 5 удаа зохион байгуулж 4800 гаруй эцэг эх, асран хамгаалагч нарыг хамруулсан.
- **Эцэг эхийн загвар клубыг байгуулах бичил төслийг Бугат, Жаргалан сум дээр хэрэгжүүлэн үйл ажиллагааг эхлүүлсэн бөгөөд цаашид тогтвортой байлгахын тулд сумын ЗДТГ, Эмнэлэг, сургуулийн нийгмийн ажилтан, цэцэрлэгийн эрхлэгч, хувилбарт сургалтын багш, эцэг эхийн төлөөлөлөөс оролцсон 7 хүний бүрэлдэхүүнтэй сургагч багшийг бэлтгэн 3-4 удаагийн сургалтад хамруулсан. Энэ 2 сумын хувилбартын багшийн орон тоог нэмэгдүүлсэн.**





Үйл ажиллагаа 5: Тухайн хөтөлбөр төслийг хэрэгжүүлэхэд орон нутгийн оролцоо, дэмжлэг, санаачилга, хамтын ажиллагаа хэр байсан талаар:

Бага насны хүүхдийн цогц хөгжил”- ийн талаарх болон хүүхдийн сурч хөгжих, боловсролын ая тухтай орчинг бүрдүүлэх, хүүхэд бүрийг сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд хамруулахад чиглэсэн НҮБ-ын хүүхдийн сангаас 2017-2022 онуудад хэрэгжүүлсэн дээрх нөлөөллийн ажлууд нь аймаг сумдын удирдлагуудын оролцоо, санаачилгыг нэмэгдүүлж, сургуулийн өмнөх боловсролын сургалтын орчинг сайжруулахад дараах ажлуудыг санаачлан хийсэн нь улсын хэмжээнд жишиг болохуйц ажил хэмээн үзэж байна.

ᠨᠢᠮᠤᠯᠠᠭᠤᠨ
ᠨᠢᠮᠤᠯᠠᠭᠤᠨ
ᠨᠢᠮᠤᠯᠠᠭᠤᠨ

Үр дүн: 1. Аймаг, сум орон нутгийн төрийн болон турийн бус байгууллагуудын хамтын ажиллагаа сайжирсан

2. Салбар дундын хамтын ажиллагаа нягт болсон.

3. СӨБ-ын байгууллагуудын орчин нөхцөл сайжирч, багш, хүүхэд хөгжих боломж бүрдсэн.

Үүнд:

1. Орон нутгийн төсвөөс сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын 31 цэцэрлэгийн гадна дотно талыг иж бүрэн камержуулсан
2. 2017-2022 онуудад Чандмань, Цээл, Бигэр, Дарив, Тонхил, Жаргалан, Бугат, Бигэр, Халиун сумын цэцэрлэгүүдэд явуулын багшийн үндсэн орон тоог шийдвэрлэж өгснөөр хувилбарт сургалтыг чанартай зохион байгуулж байна.
3. Стандартад нийцсэн ариун цэврийн байгууламжтай болгоход илүү анхаарч орон нутгийн төсвөөс 25-30 хувийг гаргаж шийдвэрлэдэг болсон.
4. Сүүлийн 10-15 жилийн хугацаанд шинэчлэгдээгүй байсан хүүхдийн ор дэрний хэрэгслэл болон бүлгийн дэвсгэрийг сольж шинэчилсэн.
5. Есөнбулаг сумын 10 цэцэрлэгт суурин компьютер нийлүүлсэн
6. Есөнбулаг сумын 14 цэцэрлэгт тус бүр 5 сая төгрөгний тоглоом, 10 сая төгрөгний тоног төхөөрөмж авах санхүүжилтийг орон нутгийн төсвөөс төсөвт нь суулгасан.
7. STEAM сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг сумын цэцэрлэгт нийлүүлэхээр сумын орон нутгийн хөгжлийн санд тусгасан зэрэг нь орон нутгийн санхүүжилтээр хийгдсэн нь бодитой ажлууд болоод байна.
8. Бусад төсөл хөтөлбөрөөр цэцэрлэгийн гадна дотно орчинг сайжруулахад анхаарч байна.



Хийхээр төлөвлөж буй ажил:

- Цэцэрлэгийн багш нарыг 100 хувь компьютерээр 2023 оны 6 сард хангана.
- Жимс жимсгэнэ хөтөлбөрийг сургуулийн өмнөх боловсролын туслах аж ахуй болгон хөгжүүлнэ.
- Жил бүр 2-3 цэцэрлэгийн гадна орчин болон биеийн тамирын талбайг СӨБ-ын байгууллагын сургалтын орчны MNS6558: 2015 стандартын шаардлагад нийцүүлэн засварлах, шинээр хийх
- Багшийг чадавхжуулах, хүүхдийг хөгжүүлэх чиглэлийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж улс, аймагтаа амжилт гаргасан багш, байгууллагыг урамшуулдаг байх
- Энэхүү сайн туршлагаар баримтат кино хийнэ 6-р сард

ДЭВШҮҮЛЭХ САНАЛ:

- СӨБ-ын хувьсах зардлыг нэмэгдүүлэх, /ялангуяа хүүхдийн хоолны мөнгө/
- “Багш солилцоо хөтөлбөр”-ийг улс хооронд хийх /Япон, Солонгос, Өвөр монгол зэрэг
- Боловсролын багц хуулиа ойрын хугацаанд батлах

УРИАЛГА:

- **Өөрчлөлтийг өөрсдөөсөө эхлье. /Харилцаа хандлага, ёс зүй/**
- **Нөлөөллийн ажлыг санаачлан хийе /Хамтын ажиллагааны, салбар дундын/**
- **Боломжгүй зүйлийг ч боломжит хувилбарт шилжүүлье.**

СӨБ-ийн ажил



Боловсрол-Хөгжил

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа

Боловсрол-Хөгжил



Асуулт,
хариулт...

Бага насны хүүхдийн
хөгжилд олон улсын
баримталж буй чиг
хандлага, туршлага

*НҮБ-ын Хүүхдийн Сангийн
Суурин төлөөлөгч
Эваристэ Коуаси Компан*



Агуулга

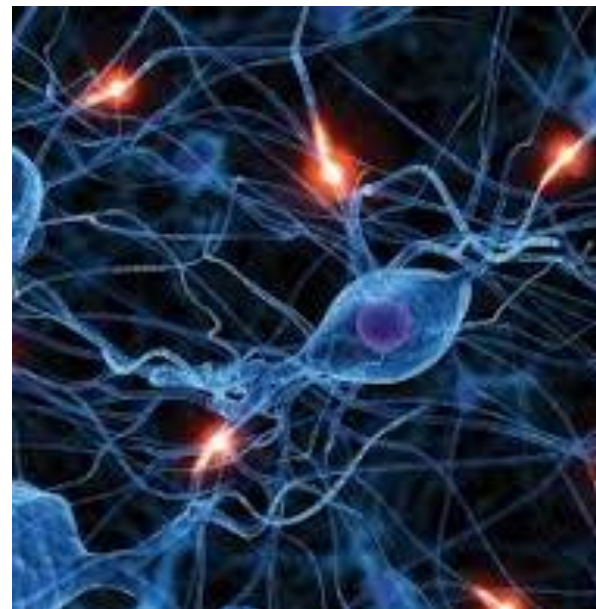
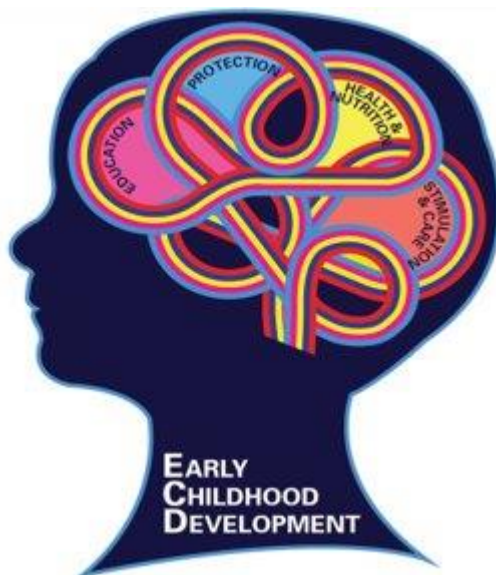
- Бага насны хүүхдийн хөгжил яагаад чухал вэ?
 - Бага насны хүүхдийн хөгжлийг хэрэгжүүлэх дэлхийн чиг хандлага
 - Зүүн Ази, Номхон Далайн бүсийн орнуудын тоон мэдээлэл
 - Монгол дахь НҮБ-ын Хүүхдийн Сангийн гол үр дүн
-



Бага насны хүүхдийн хөгжил яагаад чухал вэ?

- Тархи судлалын шинжлэх ухаан:

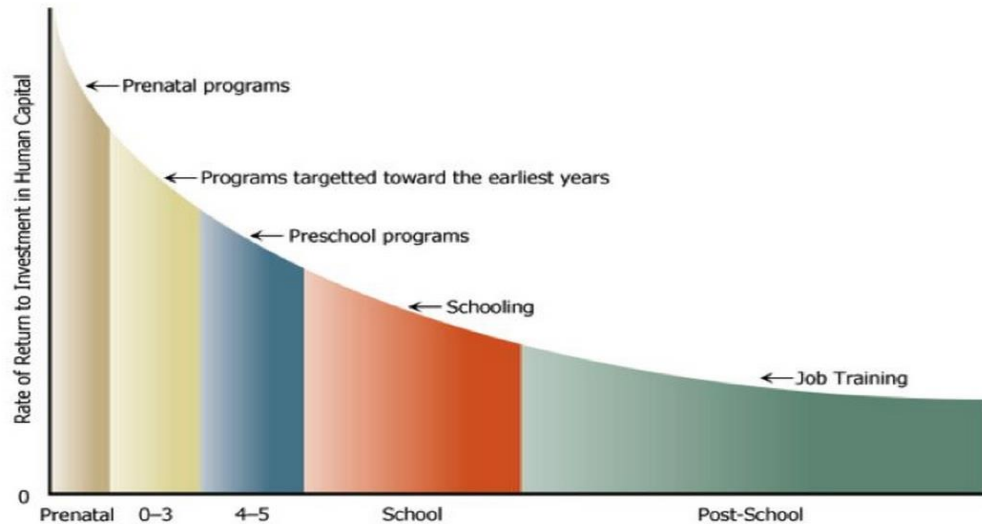
Тархи судлалын шинжлэх ухаан, генетик, хүн амын судлалын баримт нотолгооноос үзэхэд бага нас нь хүний амьдралын хамгийн чухал үе.



Бага насны
хүүхдийн хөгжилд
оруулж байгаа
хөрөнгө оруулалт
хамгийн ухаалаг
хөрөнгө оруулалт
байдаг.

Early childhood development is a smart investment

The earlier the investment, the greater the return



Source: James Heckman, Nobel laureate in economics

Бага насны хүүхдийн хөгжил яагаад чухал вэ?

Тогтвортой хөгжлийн зорилт 4.2: 2030 он гэхэд бүх охид, хөвгүүд бага насны хүүхдийн хөгжил, халамж болон сургуулийн өмнөх чанартай боловсрол эзэмшихэд бэлтгэгдсэн байна.

Ташкентийн тунхаглал 2022 оны 11 сар 16

Зорилго:

- 1). Хүүхэд бүрд чанартай асаргаа, боловсролын үйлчилгээ
- 2). Улс төрийн амлалт, арга хэмжээг шинэчлэх, бэхжүүлэх
- 3). Хүүхдийн эрхэд суурилсан, тэгш хүртээмжтэй бодлого, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх



НҮБ-ын Хүүхдийн Сангийн дэлхийн хүрээ

conventions: CRC; CEDAW; CRPD | SDG targets: 2.2; 3.2; 4.2; 16.2

UNICEF goals

All young children, from conception up to the age of school entry, achieve their development potential in equitable inclusive care environments, programme and policies, including in humanitarian settings

Objectives

Children up to the age of school entry receive essential services

Children up to the age of school entry, including children with disabilities and children in fragile contexts, have equitable access to quality childcare, health, nutrition, protection and early learning services to address their developmental needs

Parents and caregivers practice nurturing care

Parents engaged in services to address their developmental needs, parenting and stimulating and learning activities

Multi-sectoral intervention packages

First 1,000 days

Early learning
& protection

Caring for the
caregiver:
Multigenerational
nurturing care

Family
support and
strengthening

Service delivery platforms

Health and nutrition

- Health centres/clinics
- Nutrition counselling

Education

- Preschools
- Schools

Community

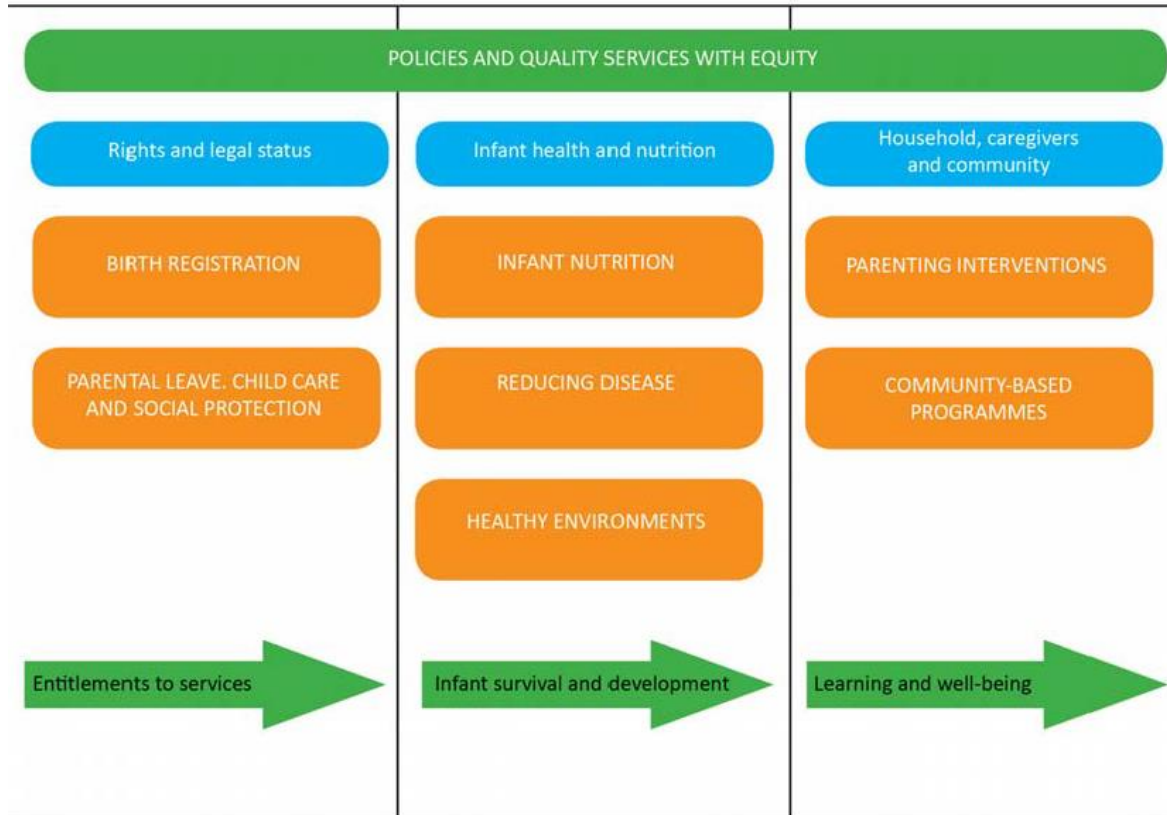
- Child care centres (Health, child protection and education)

Protection

- Social protection platforms
- Home visiting

БНХХ-ийг хэрэгжүүлэх дэлхийн чиг хандлага

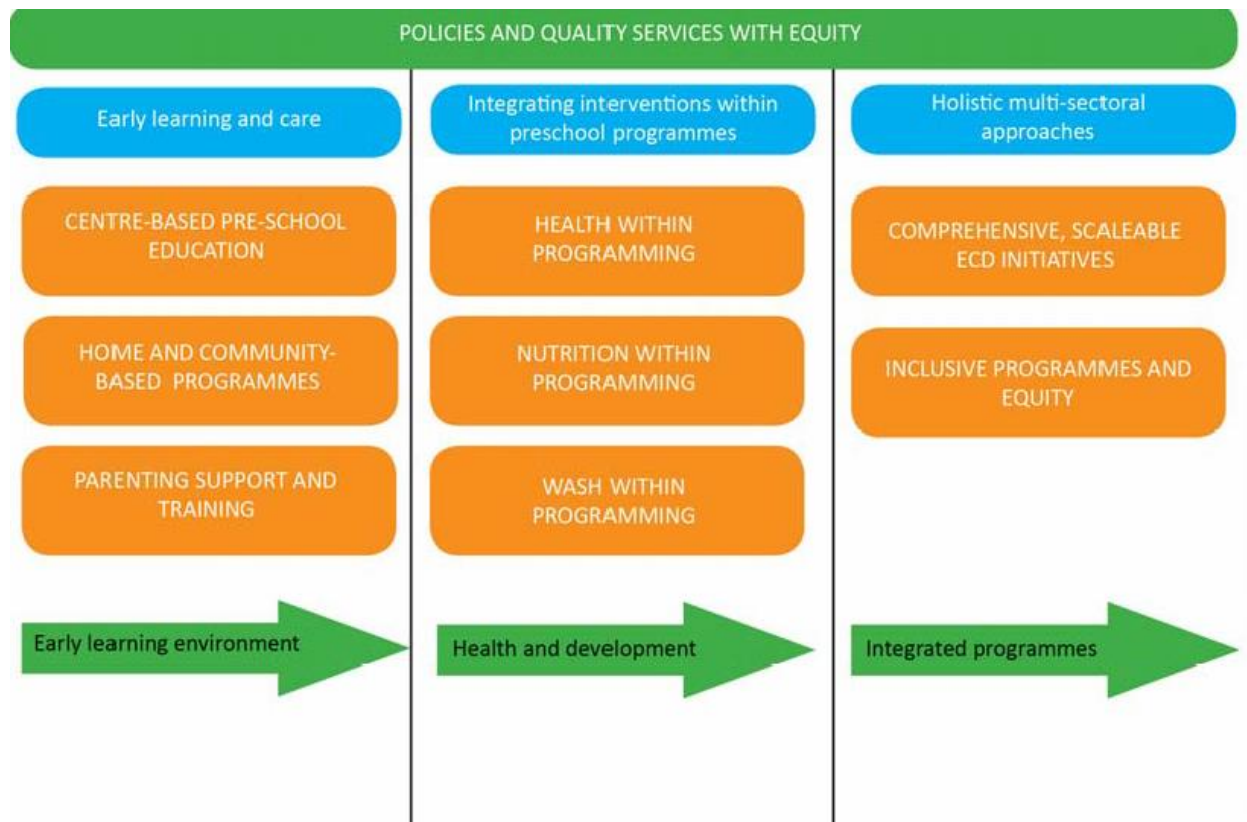
2 хүртэлх
настай
хүүхдэд



Resource: Martin Woodhead, *ECD Delivering inter-sectoral policies, programmes and services in low-resource settings*, 2014

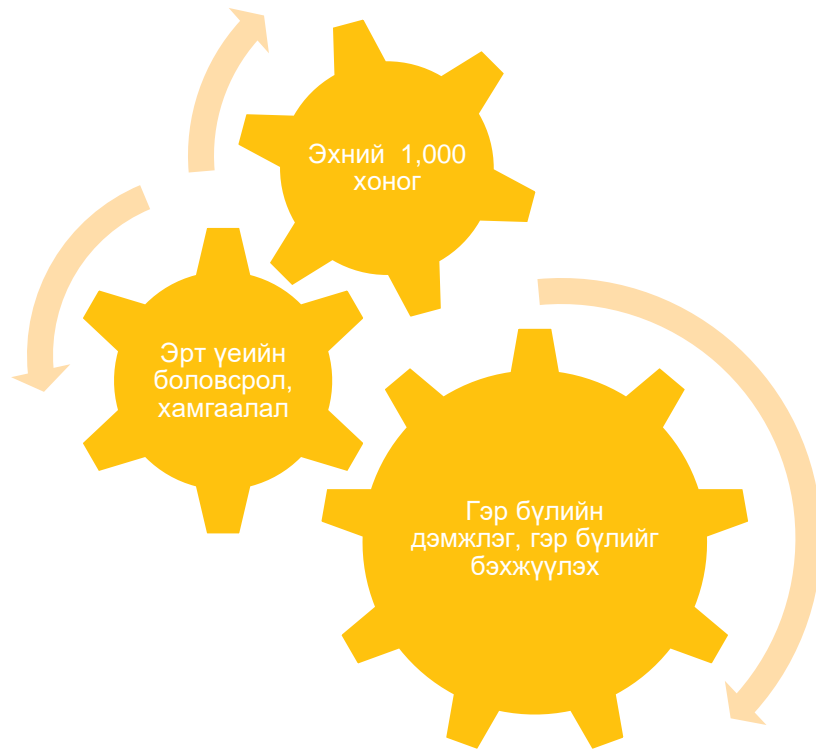
БНХХ-ийг хэрэгжүүлэх дэлхийн чиг хандлага

3-5 настай
хүүхдэд



Resource: Martin Woodhead, *ECD Delivering inter-sectoral policies, programmes and services in low-resource settings*, 2014

БНХХ-ийг хэрэгжүүлэх салбар дундын хамтын ажиллагаа, үйлчилгээний хэлбэрүүд



Хэрэгжүүлэх стратеги

Салбар
дундын
хамтын
ажиллагаа

Бодлого,
тогтолцоог
бэхжүүлэх

Зан үйлийн
өөрчлөлт,

Мэдээлэл,
харилцаа

Нөлөөлөл

Тоон
мэдээлэл,
нотолгоо

Төрийн
санхүү
жилт

Үр дүнг хэмжих болон хянах- дэлхийн ХЭМЖЭЭНД

Figure 6. ECD results framework

Impact-level result indicator: Young children developmentally on track



SDG 4.2.1.

Proportion of children under 5 years of age who are developmentally on track in health, learning and psychosocial well-being

Outcome-level results: Coverage of ECD services and nurturing care practice increased

Coverage of essential services increases for children to realize their developmental potential

- % of young children and families participating in multisector intervention packages for ECD

Parents and caregivers practice nurturing care

- Percentage of children receiving early stimulation and responsive care from their parents or caregivers (SP outcome indicator: MICS)
- % of children under 5 years of age experiencing harsh discipline at home (MICS)
- % of infant up to 6 months of age exclusively breastfed (MICS)
- Index on nurturing care to be created

Global-level ECD output results in SP 2018-21

GOAL AREA 1

Every child survives and thrives

- # of countries that have adopted ECD packages for children of scale
- # of countries with national ECD policy or implementation plan for scale-up
- % and # of UNICEF-targeted girls and boys in humanitarian situations who participate in organized programmes with ECD kit through UNICEF-supported programme

GOAL AREA 2

Every child learns

- # of out-of-school girls and boys enrolled in early learning through UNICEF-supported programmes
- # of countries with effective education systems for learning outcomes, including early learning

GOAL AREA 3

Every child is protected from violence and exploitation

- # of out-of-school girls and boys enrolled in early learning through UNICEF-supported programmes
- # of countries with effective education systems for learning outcomes, including early learning

GOAL AREA 4

Every child lives in a safe and clean environment

- # of countries where UNICEF has programmes with specific objectives linked to promoting peaceful and inclusive societies

БНХХ-ийг амжилттай хэрэгжүүлэх 5 арга хэмжээ

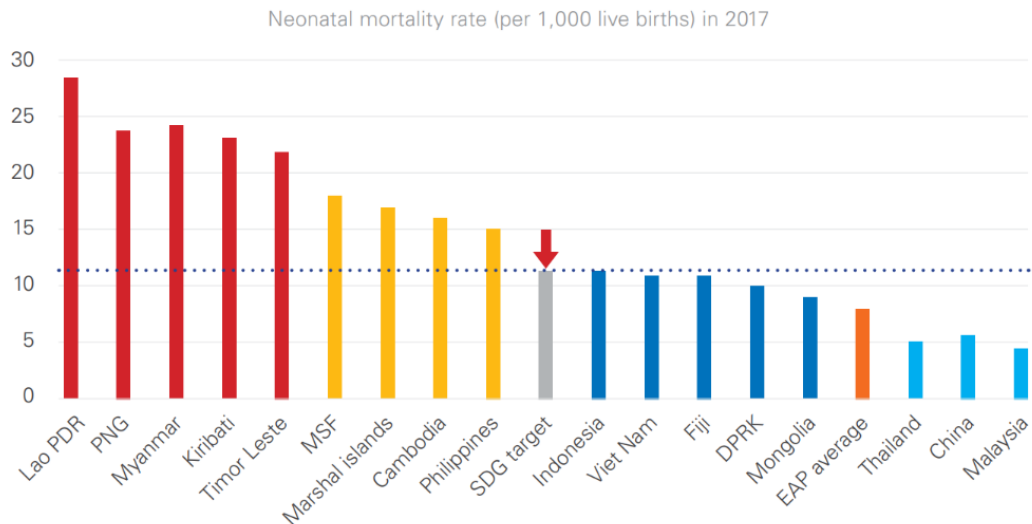
1. Салбар дундын хөтөлбөрүүдийг дэмжих санхүүжилттэй бодлого
2. Чанартай үйлчилгээ үзүүлэх БНХХ-ийн мэргэжилтнүүдийн чадавхыг бэхжүүлэх
3. Чанарыг мэдээлэх үндэсний тоо баримт, нотолгоо
4. БНХХ-ийн төрийн үйлчилгээг тогтвортой санхүүжүүлэх
5. Эцэг эхэд зориулсан нөлөөлөл, мэдээлэл – хамтын ажиллагаа



Зүүн Ази, Номхон Далайн орнуудын эрүүл мэндийн тогтолцооны бэлэн байдал

Health system readiness for integrated early childhood development

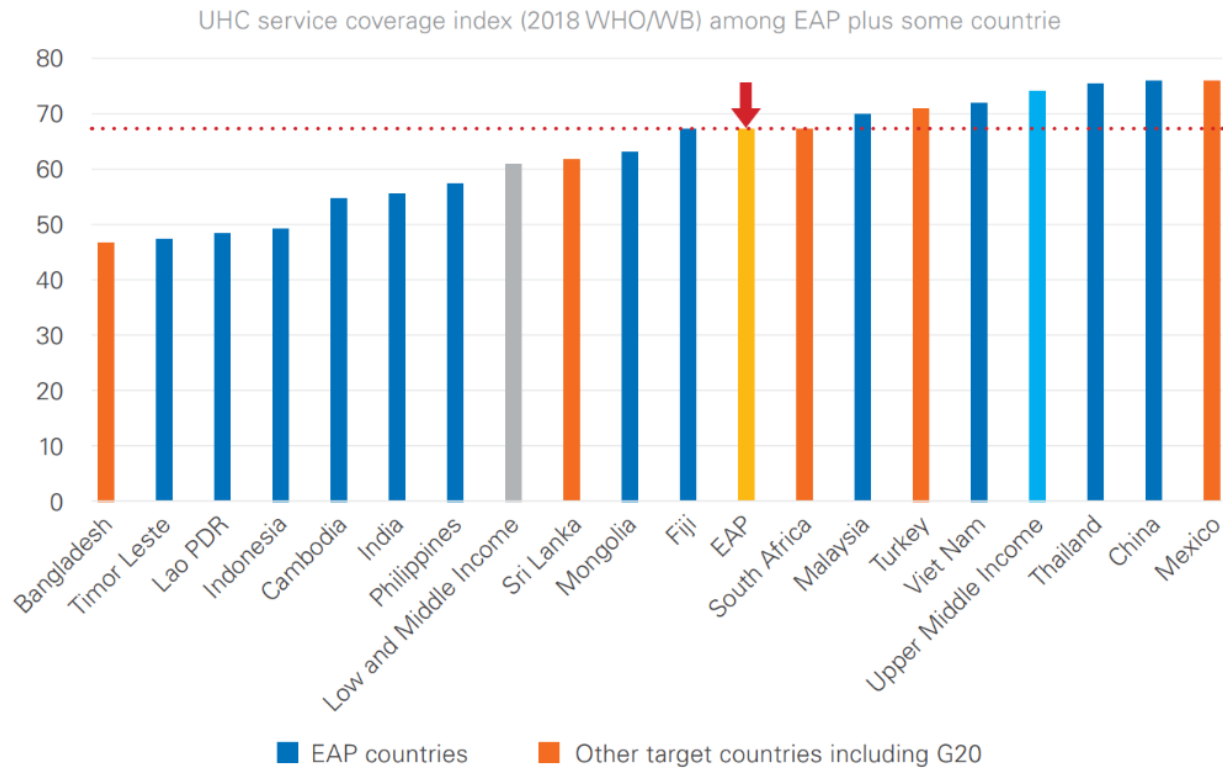
Figure G1: Health status of young children as measured by neonatal mortality and access to primary health care



Source: Child mortality 2018

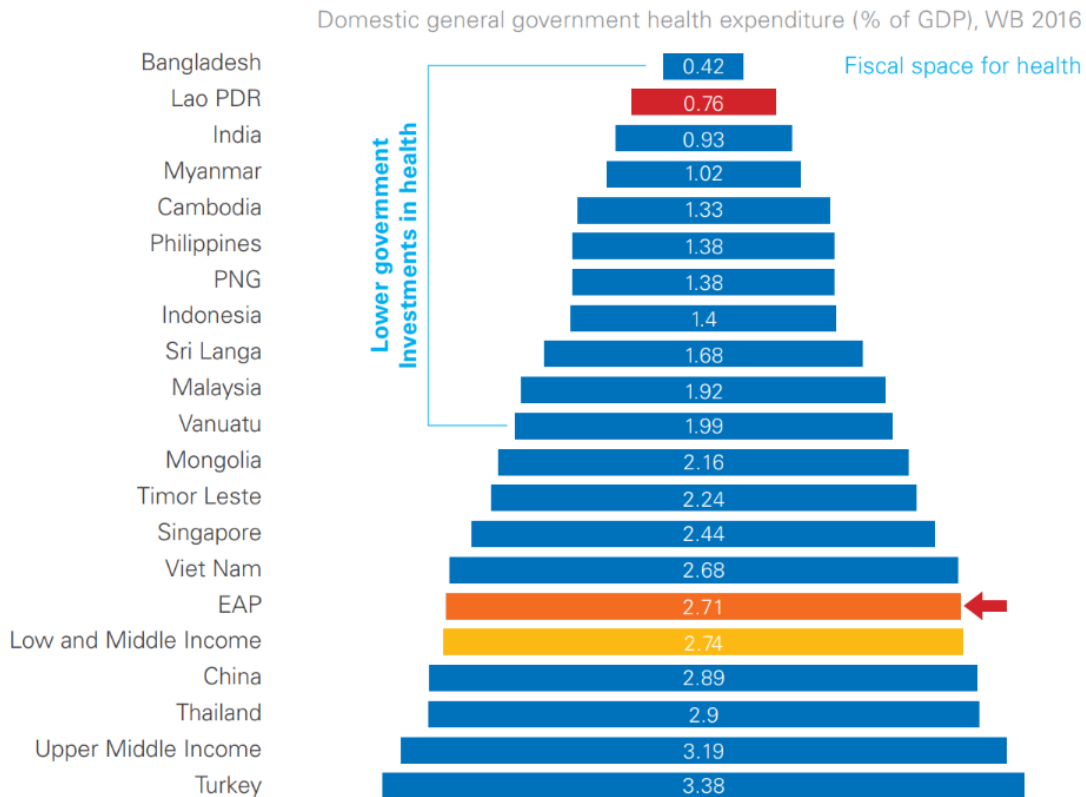
Зүүн Ази, Номхон Далайн орнуудын хүүхдийн эрүүл мэндийн байдал

Figure G2: Health status of young children as measured by access to primary health care



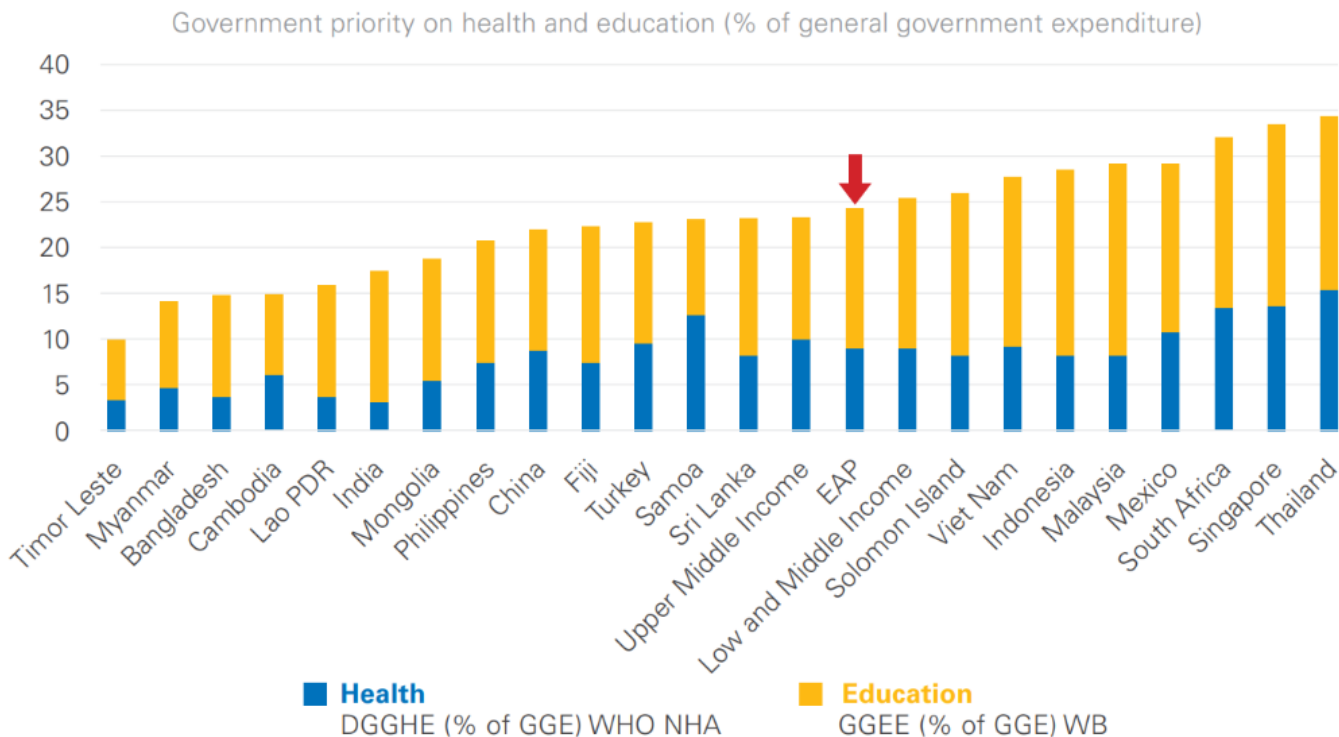
БНХХ, эрүүл мэндийн тогтолцоог бэхжүүлэх боломж

Figure G3: Fiscal space for ECD and health system strengthening



Эрүүл мэнд, боловсролыг хэр чухалчилж байна вэ?

Figure G4: Prioritization by government to health and education programmes



Монгол дахь НҮБ-ын Хүүхдийн Сангийн БНХХ-ийн гол үр дүн

- БОДЛОГО – БНХХ-ийн цогц бодлого, 0-3 настай хүүхдийн хөгжлийн хөтөлбөр, хөтөлбөр хэрэгжсэн аймаг, дүүргийн БНХХ-ийн стратеги
- ЧАДАВХ – БШУЯ, ЭМЯ, ХНХЯ, эрүүл мэнд боловсрол, хамгааллын мэргэжилтнүүд
- ЭЦЭГ ЭХ – БНХ-ийн цогц хөгжил сэдвээр 5,600 гаруй эцэг эхийг сургасан.
- ОРЧИН – хүүхдэд ээлтэй 3 цэцэрлэгийн барилга, механик агааржуулалтын систем, АЦӨ, гал тогоо





Өнөөдрийн хүүхдүүд
маргаашийн лидерүүд.
Одоо хүүхдүүдэд
хөрөнгө оруулалт
хийцгээе.



Баярлалаа

unicef 
НҮБ-ын Хүүхдийн Сан





МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН ЯАМ

Бага насны хүүхдийн хөгжил ба асаргаа, хамгаалал

ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН
ДЭД САЙД С.ЗУЛПХАР



Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалд болон хүний эрхийн тухай олон улсын пактуудад заасан бүхий л эрх, эрх чөлөөг хүн бүр арьс үндэс, арьсны өнгө, хүйс, хэл, шашин шүтлэг, нийгмийн гарал, эд хөрөнгийн байдал, төрсөн болон бусад байдлыг үл харгалзан, аливаа ялгаваргүйгээр эдлэх ёстой.

Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцод

01

“Хүүхэд онцгой халамж, туслалцаа авах эрхтэй”

02

аз жаргал, хайр, ойлголцол бүхий гэр бүлийн орчинд өсөж бойжих нь хүүхдийн бүрэн, өв тэгш хөгжлийг хангах

03

“хүүхдийн бие бялдар, оюун ухаан гүйцэд төлөвшөөгүйн улмаас түүнийг төрөхөөс өмнө болон төрсний дараа онцгой халамж, хамгаалалт, түүний дотор эрх зүйн зохих хамгаалалт шаардлагатай

04

дэлхийн улс бүрд хүнд нөхцөлд амьдарч буй хүүхэд байгаа бөгөөд тэдэнд онцгой анхаарал шаардлагатай

05

хүүхдийг хамгаалах, өв тэгш хөгжүүлэхэд ард түмэн бүрийн уламжлал, соёлын үнэт зүйлс чухал

Хууль, эрх зүйн

Монгол Улсын
олон улсын гэрээ
Хүүхдийн эрхийн
тухай конвенц

Гэр бүлийн тухай
хууль

Хүүхдийн эрхийн
тухай хууль

Хүүхэд хамгааллын
тухай хууль

1991 он

1996 он

1999 он

2015 он

2016 он

2016 он

2016 он

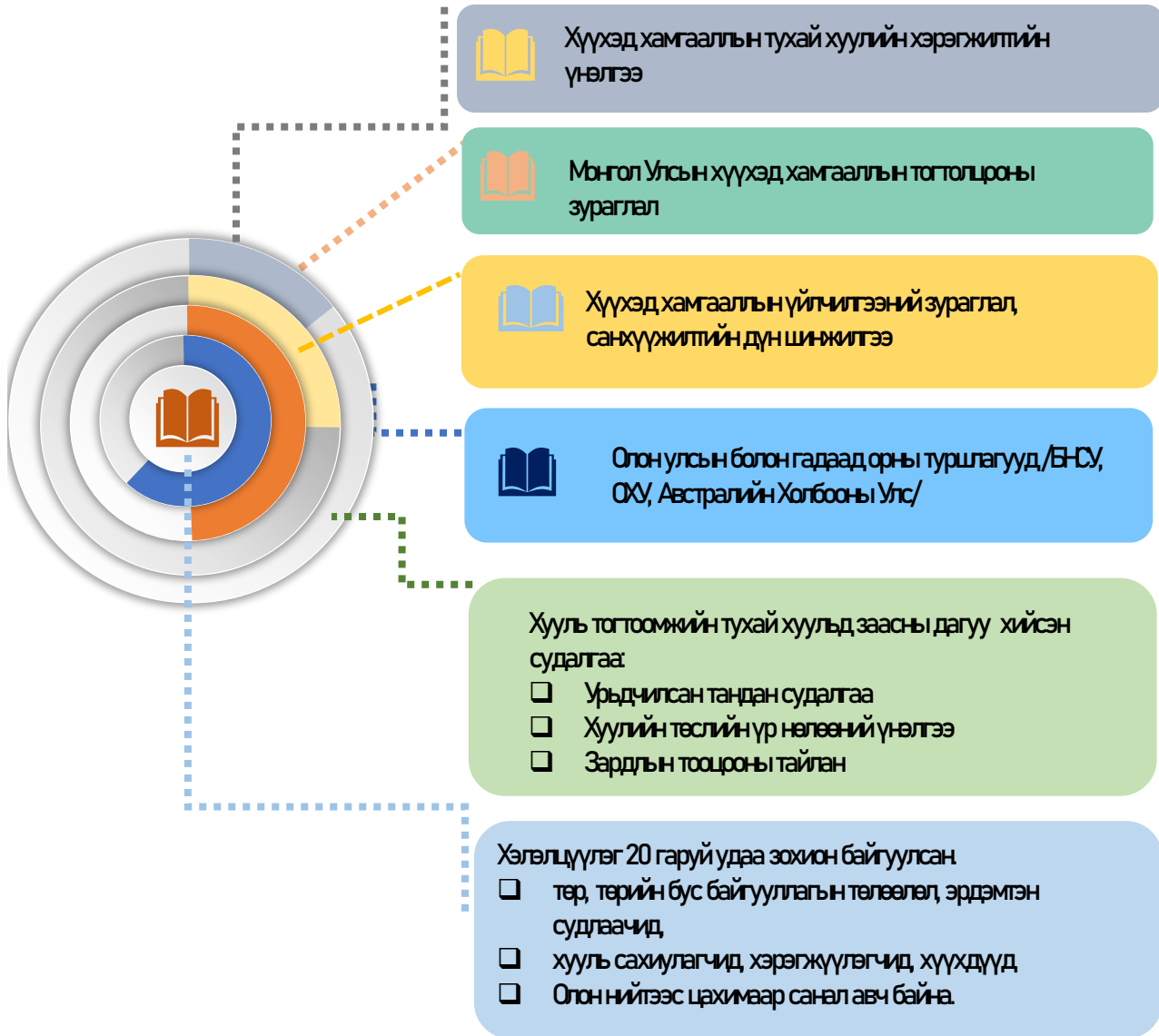
Хүүхдийн эрхийг
хамгаалах тухай
хууль

Хүүхэд харах
үйлчилгээний
тухай хууль.

Гэр бүлийн
хүчирхийлэлтэй
тэмцэх тухай

ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСӨЛ

ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ШИНЭЧЛЭЛИЙН ХҮРЭЭНД ЗОХИОН БАЙГУУЛСАН ҮЙ ПАЖИЛГАГАА

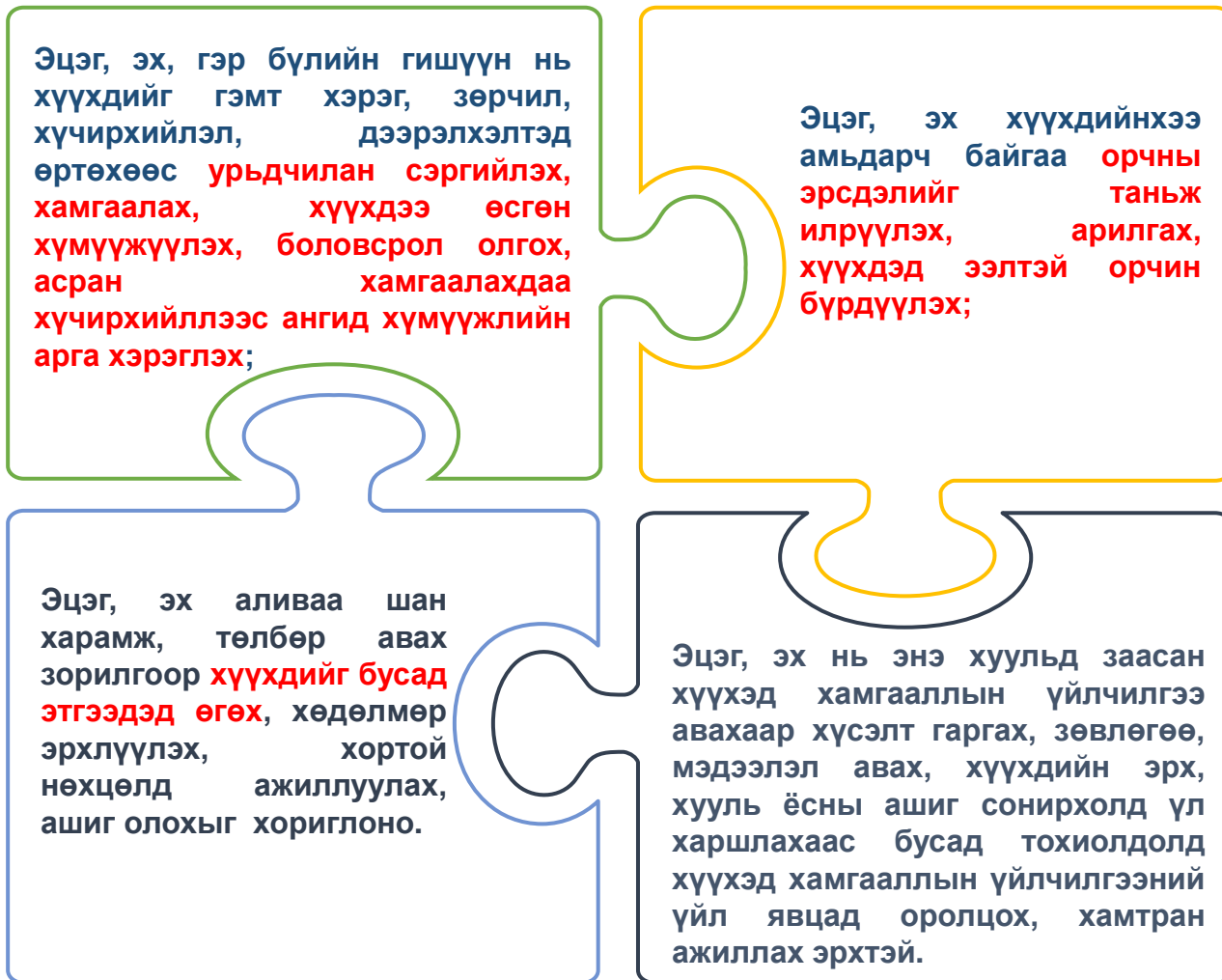


Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулсан.



III бүлэг. Гэр бүл, нийгмийн орчин дахь хүүхэд хамгаалал

ГЭР БҮЛ ДЭХ ХҮҮХЭД ХАМГААЛАЛ



ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТҮВШИН, ҮЕ ШАТ, ТӨРӨЛ ХЭЛБЭР



ХҮҮХЭД ХАРАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ДҮРЭМ, ЖУРАМ



Хүүхэд харах үйлчилгээнд санхүүгийн дэмжлэг олгох журам

[/https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16468212518461/](https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16468212518461/)

Хүүхэд харах үйлчилгээний шалгуур, болзол, бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалт, хүүхэд харах үйлчилгээг зохион байгуулах, хяналт тавих журам [/https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16531510890511/](https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16531510890511/)

Хүүхэд харагчийг бэлтгэх сургалтын жишиг хөтөлбөр [/https://mlsp.gov.mn/content/detail/1074/](https://mlsp.gov.mn/content/detail/1074/)

Хүүхэд харах үйлчилгээг зохион байгуулах журам [/https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16531510890511/](https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16531510890511/)

Хүүхэд харах үйлчилгээнд тавих нийтлэг шаардлага стандарт

[/https://mlsp.gov.mn/content/detail/1112/](https://mlsp.gov.mn/content/detail/1112/)

ХЭРЭГЖИЛТ

2022 он

✓ 76 хүүхэд харах төвд 454 хүүхэд харагч ажиллаж, 2200 хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлэхэд 2,174 сая төгрөг зарцуулсан.

2023 он

✓ 142 хүүхэд харах төвд 356 хүүхэд харагч ажиллаж, 1629 хүүхдийг үйлчилгээнд хамруулж байгаагаас 95 хүүхэд нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, 50 хүүхэд хилийн заставд амьдардаг хүүхэд байна.

✓ Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ, нөхцөл байдлын судалгаа хийсэн.

✓ Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн төслийн шинэчилсэн найруулга хийхээр ажиллаж байна.

ХҮҮХЭД ХАРАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ᠬᠡᠷᠢᠭᠠᠳᠤ ᠬᠠᠷᠠᠬᠤ ᠤᠯᠢᠯᠠᠭᠤᠨ ᠲᠤᠬᠠᠢ ᠬᠤᠭᠤᠯᠢᠨ ᠬᠡᠷᠡᠭᠵᠢᠯᠲᠢᠶᠢᠨ ᠤᠨᠡᠯᠭᠡᠭᠡ

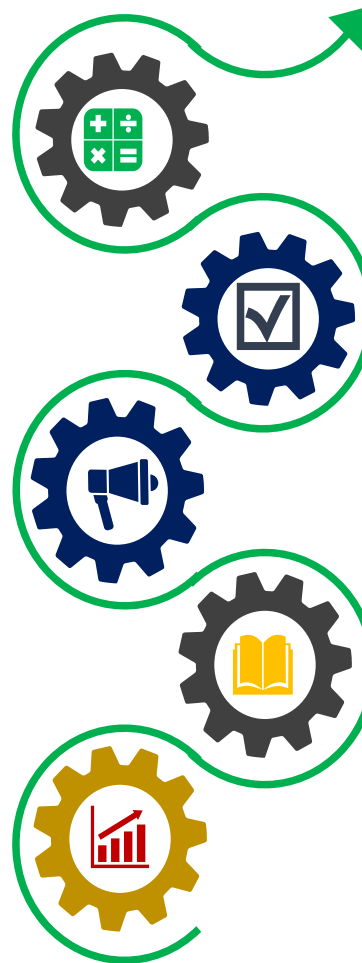
➤ Залуу гэр бүл, алслагдмал бүс нутагт амьдарч байгаа гэр бүл, дэмжих

➤ Эцэг, эхчүүдийн ажил эрхлэх хэв маяг өөрчлөгдсөн. Хуулийг нийгмийн амьдралын шинэ нөхцөл байдалд тохируулан өөрчлөх.

➤ Төрөлжсөн үйлчилгээнд мэргэжлийн хүн ажиллах шаардлагыг тусгах;

➤ Хүүхэд харагчийг тухайн салбарын ажилтны нэг гэж үзэн мэргэшүүлэх сургалтыг үе шаттай, төрөлжүүлэн зохион байгуулах;

➤ 1-2 насны хүүхдийг асаргаа, халамж, хөгжлийн бэрхшээлтэй, алслагдмал бүс нутгийн болон цэцэрлэгт хамрагдаагүй хүүхдүүдэд зориулсан хувилбарт үйлчилгээ болгон хөгжүүлж, насны хязгаарыг багасгах;



➤ Зорилтот бүлгийн хүүхдүүдэд үйлчлэх

➤ Үйлчилгээг төрөлжүүлэх

➤ Санхүүжилт нь төрөөс, иргэн/ аж ахуйн нэгж өөрөө өөрийгөө санхүүжүүлэх зэрэг санхүүжилтийн олон эх үүсвэрээс гаргадаг болох; /Хэрэв үйлчилгээ нь Улсын төсвөөс санхүүжих тохиолдолд урсгал зардал, хоолны мөнгө, цалин зэргийг цэцэрлэгтэй адил олгох, ялгаварлахгүй байх/

➤ Төрийн үйлчилгээ иргэн үзүүлж байхад тэдэнд ямар нэгэн дарамт болохгүй, итгэлцэл, хариуцлагад суурилсан үйлчилгээ болгон хөгжүүлэх.

➤ Нийгмийн ажилтанд хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ үзүүлэх зөвшөөрөл, мэргэжлийн зэрэг олгох, цуцлах асуудлыг хуульд тусгасан.

ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГА:

Бага насны хүүхэдтэй эцэг, эхчүүдэд хүүхдээ эрүүл, эсэн мэнд, эрсдэлгүй өсгөх, хөгжүүлэх, хөдөлмөр эрхэлж өрхийн орлогоо нэмэгдүүлэх, үйлчилгээний олон хэлбэрийг бий болгох.

ХҮҮХЭД ХАРАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧЛЭЛ

Эцэг, эхийн сонирхол, хэрэгцээнд нийцсэн, уян хатан олон хувилбарт үйлчилгээг бий болгон хүртээмжийг нэмэгдүүлж, хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлэхэд анхаарна.

Бага насны хүүхдийн асаргааны олон сонголт бүхий үйлчилгээ

Хамгааллын үйлчилгээ,
ЯВУУЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Хүүхэд бүрд төрөөс үзүүлж буй үйлчилгээг ямар нэгэн ялгаварлалгүй тэгш хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлэх

1-2 настай хүүхдийн асаргаа, сувилгаа

Цагаар үйлчилгээ үзүүлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн асаргаа

Гэр бүлийг дэмжих, хамгаалах байгууллагын чиг үүрэг, эрх хэмжээ, оролцоо тусгасан асран халамжлах хувилбарт үйлчилгээ



✓ Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт нийцүүлж **бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийг дэмжих, нийгмийн өнөөгийн нөхцөл байдалтай холбогдуулан залуу гэр бүл, алслагдмал бүс нутагт амьдарч байгаа гэр бүлийг дэмжих бодлоготой уялдуулан хүүхэд асран халамжлах үйлчилгээний шинэ төрлийг хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад тусгана.**

Энэ хүрээнд бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийг дэмжих олон хувилбарт үйлчилгээний төрөл, хэлбэрийг хөгжүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгоно.



АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА



МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХӨГЖИЛ - ЭРҮҮЛ МЭНД

Эрүүл мэндийн дэд сайд
С.Энхболд



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

АГУУЛГА

- Дэлхий нийтийн чиг хандлага ба Монгол Улс
- Эх хүүхдийн эрүүл мэнд
- Хүүхдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ
- Цаашид....



БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД - БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГТ



ДЭЛХИЙН ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТ

Зорилго 3. Эрүүл мэндийг дэмжих

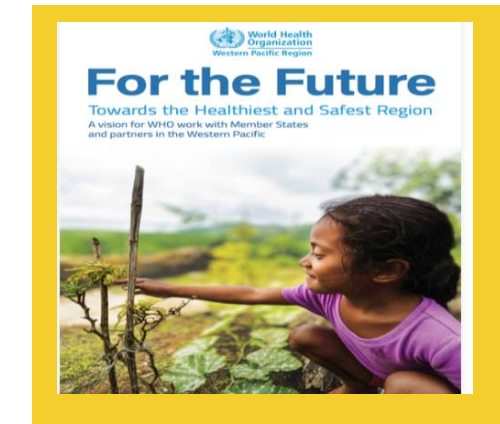
- 2030 он гэхэд 100,000 амьд төрөлт тутамд эхийн эндэгдлийн түвшнийг 70-аас доош болгон бууруулах
- 2030 он гэхэд урьдчилан сэргийлэх боломжтой нялхсын болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийг арилгах



ЭМЭГТЭЙЧҮҮД, ХҮҮХЭД, ӨСВӨР ҮЕИЙН ДЭЛХИЙН СТРАТЕГИ (2016-2030)

Эсэн мэнд амьдрахуй буюу сэргийлэх
боломжтой эх, хүүхдийн эндэгдлийг тэглэх

- Нярайн эндэгдэл: 12/1000 амьд төрөлт
- Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл 25/1000 амьд төрөлт
- Бага насны хүүхдийн хөгжлийн чанартай үйлчилгээий хүртээмжийг сайжруулах



ИРЭЭДҮЙН ТӨЛӨӨ- ДЭМБ-ЫН НДББ-ИЙН АЛСЫН ХАРАА

Бүрэн шийдвэрлэгдээгүй
“уламжлалт” асуудал

- Эх, хүүхдийн эндэгдлийг бууруулах

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД - БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГТ



АЛСЫН ХАРАА -2050 МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ



■ НЯЛХ БАЛЧИР ХҮҮХДИЙН ХҮНСНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬ

2017 онд батлагдсан

Хүүхдийг эхийн сүүгээр хооллохыг дэмжих бодлогыг тодорхойлох, эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангах, түүнд хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

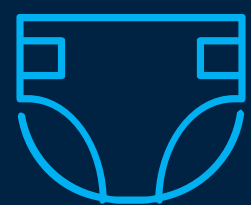


ЭХ, ХҮҮХЭД, НӨХӨН ҮРЖИХҮЙН ЦОГЦ АРГА ХЭМЖЭЭ (2021-2024 ОН)

- Зорилт 1: Эх, хүүхэд, НҮЭМ-ийн ийн түншлэл, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх
- Зорилт 2: нөөцийг бэхжүүлэн, зохистой удирдах
- Зорилт 3: нотолгоонд суурилан орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний дэвшилтэт арга, технологийг нэвтрүүлж, нутагшуулах
- Зорилт 4: ЭМБ олгож мэдлэг, хандлага, дадлыг дээшлүүлэн, эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах замаар ээлтэй орчин бүрдүүлэх
- Зорилт 5: тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах



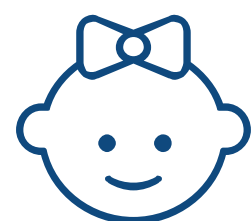
ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ



УРГИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮЕЭС 6-8 НАС



Хүний амьдралын эхний 1000 хоног нь түүний хөгжлийн хамгийн чухал үе гэдгийг нотолж байна.



Хүний амьдралын эхний 1000 хоног гэдэг нь ураг эхийн хэвлийд бүрэлдэн бий болж, нүдэнд харагдахгүй зөвхөн 1 эс байх мөчөөс эхлэн хүүхэд 2 нас хүртэлх хугацаа юм. Үүнд жирэмсэн үеийн 270 хоног, 1 нас хүртэлх 365 хоног, 2 нас хүртэлх 365 хоног багтдаг.



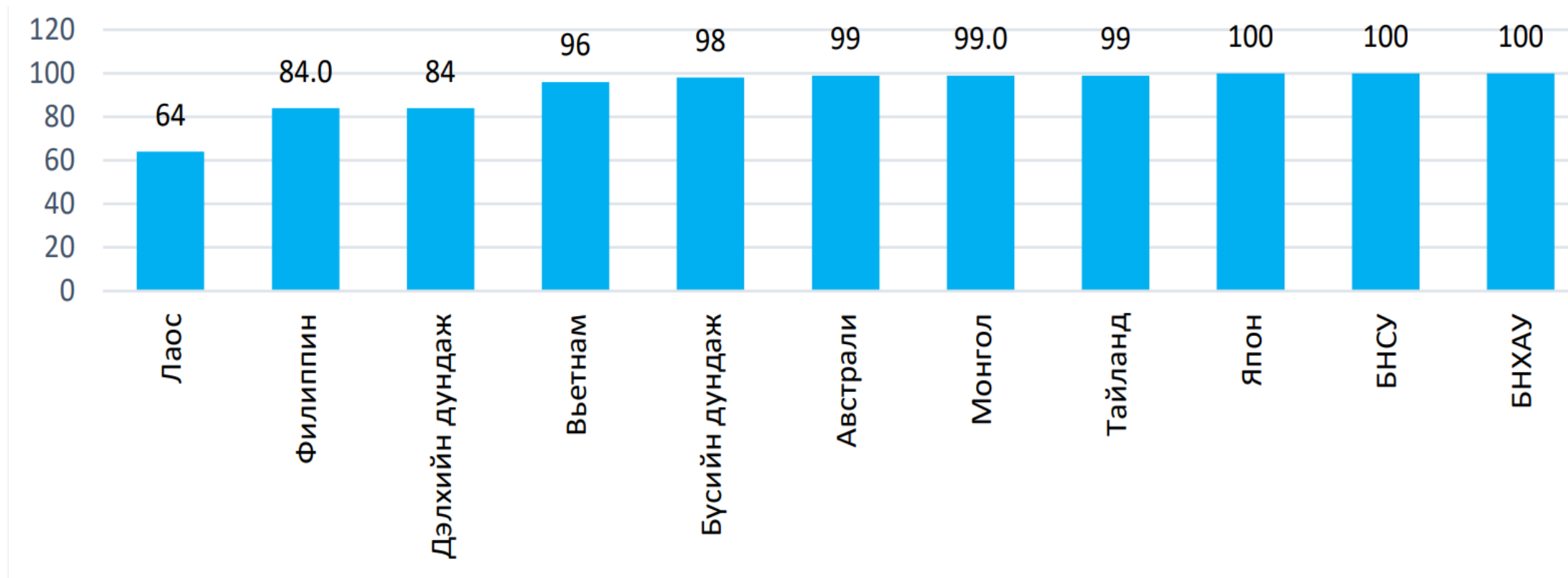


ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ



Эмнэлгийн мэргэжилтэн эх барьсан хувь, улс орнуудаар

Мэдээллийн эх үүсвэр :
World Health Statistics,
WHO 2022



2022 ОНЫ БАЙДЛААР

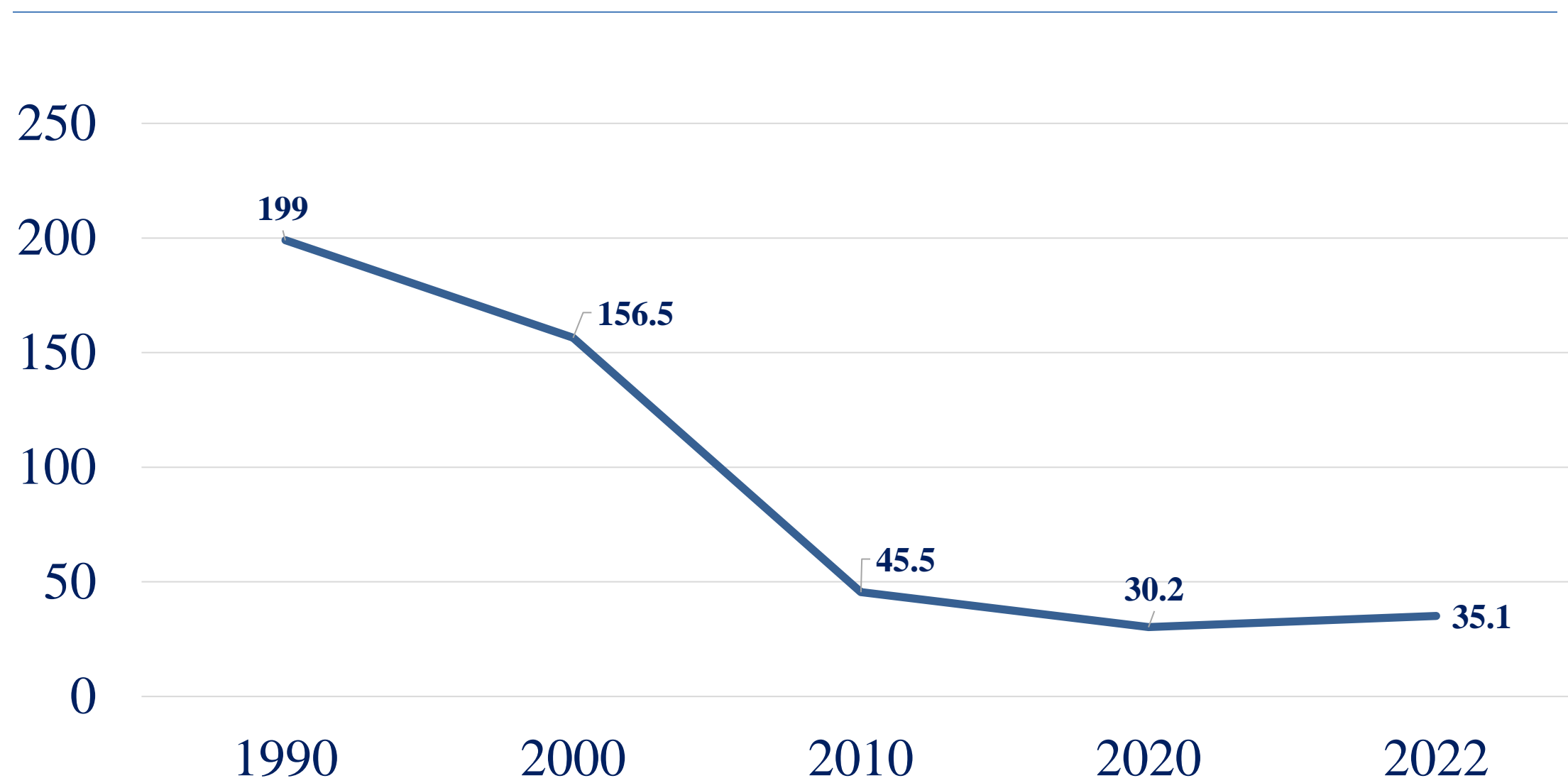
Шинээр хяналтад хамрагдсан жирэмсэн эмэгтэй - 68 009

- Жирэмсний эрт үедээ буюу эхний 3 сартайд - 91.6 хувь
- 4-6 сартайд - 7.8 хувь
- хожуу буюу 7 ба түүнээс дээш сартайд - 0.6 хувь

ЭХИЙН ЭНДЭГДЛИЙН ХАРЬЦАА, 100000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД, 1990-2022 ОН



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ



ЭХИЙН ЭНДЭГДЭЛ

- Монгол Улс Мянганы хөгжлийн зорилгод тусгасан Эхийн эндэгдлийг 1990 онтой харьцуулахад дөрөвний гурваар бууруулах зорилтоо биелүүлсэн 9 орны нэг болж чадсан.

НЯЛХАСЫН ЭНДЭГДЭЛ

- 1990 онтой харьцуулахад **5.1** дахин
- 2000 онтой харьцуулахад **2.5** дахин
- 2010 онтой харьцуулахад **1.6** дахин

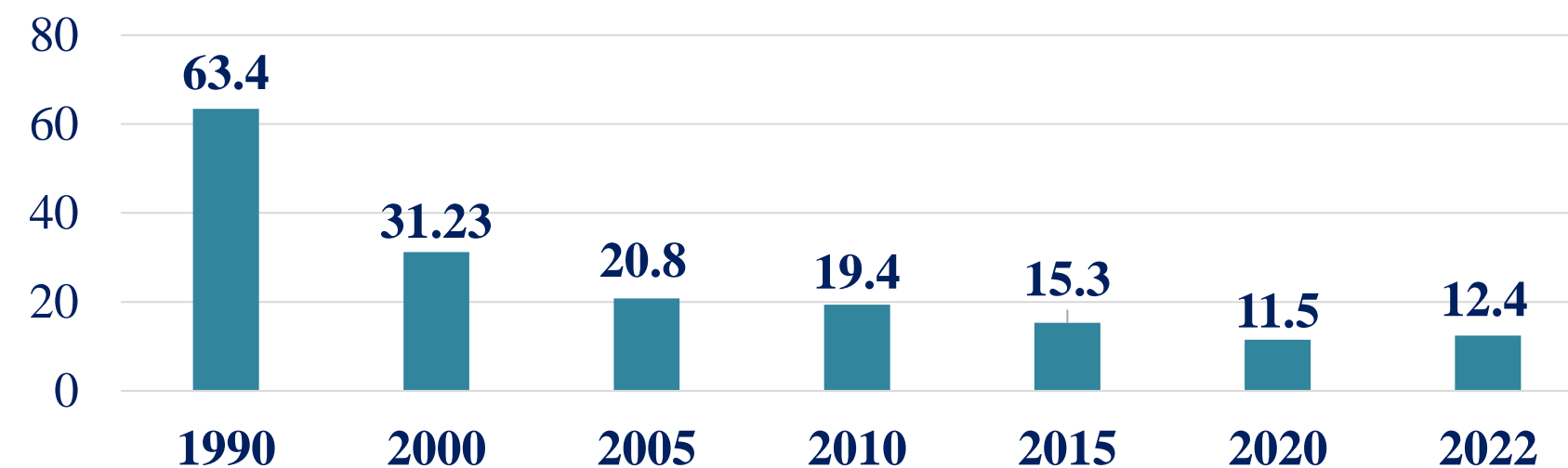
ТАВ ХҮРТЛЭХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ

- 1990 онтой харьцуулахад **5.6** дахин
- 2000 онтой харьцуулахад **2.7** дахин
- 2010 онтой харьцуулахад **1.6** дахин



БУУРСАН

НЯЛХАСЫН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД



5 ХҮРТЛЭХ НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, 1000 АМЬД ТӨРӨЛТӨД



ӨВЧЛӨЛИЙН ХУВЬД

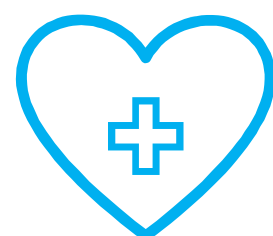


Амьсгалын болон хоол боловсруулах тогтолцооны эмгэг ТЭРГҮҮЛЖ байна.

	1 хүртэлх насны		5 хүртэлх насны	
	Улаанбаатар	Орон нутаг	Улаанбаатар	Орон нутаг
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	23.0	61.7	32.3	66.4
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	6.8	8.8	9.0	11.2
Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	19.4	5.7	6.0	1.7
Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	4.4	0.4	11.0	1.0
Арьс ба арьсан доорх эслэгийн өвчин	8.2	5.0	8.3	4.5
Чих ба хөхлөг сэртэнгийн өвчин	7.3	4.3	4.2	3.2
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	9.7	4.5	4.6	1.9

■ Тэргүүлэх шалтгаан
 ■ Хоёрдугаар шалтгаан
 ■ Гуравдугаар шалтгаан

НАС БАРАЛТЫН ХУВЬД



Перинаталь үед үүсэх эмгэг ТЭРГҮҮЛЖ байна.

Хүснэгт 3.12. Нялхас болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн шалтгаан, хувиар (Улаанбаатар, Орон нутаг 2022 он)

Тэргүүлэх шалтгаан	1 хүртэлх насны		5 хүртэлх насны	
	Улаанбаатар	Орон нутаг	Улаанбаатар	Орон нутаг
Мэдрэлийн тогтолцооны өвчин	2.3	2.4	4.0	5.1
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	4.8	13.3	6.5	14.2
Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	55.1	53.6	46.0	40.8
Төрөлхийн гажиг, гаж хөгжил ба хромосомын эмгэг	25.1	10.4	25.1	10.5
Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	2.7	13.1	4.9	20.3

■ Тэргүүлэх шалтгаан
 ■ Хоёрдугаар шалтгаан
 ■ Гуравдугаар шалтгаан

НЯРАЙН ЭРТ ИЛРҮҮЛЭГ (СКРИНИНГ)

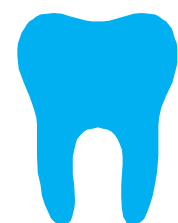
Төрсний дараах 28 хоногт тухайн нярай төрөлхийн эмгэгтэй эсэхийг тодорхойлж оношлох, эмчлэх боломжийг олгоно.



НИЙТ 5,000 ГАРУЙ НЯРАЙГ ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ БОЛОХООС СЭРГИЙЛЖ ЧАДСАН.

ХҮҮХЭД-ЭРТ ИЛРҮҮЛЭГ УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ

	0-5 нас	6-17 нас	Нийт
	453,906	775,714	1,229,620
ЭРТ ИЛРҮҮЛЭГТ ХАМРАГДСАН	80,341 (17,7%)	205,085 (26,4%)	285,516 (23,2%)



ШҮДНИЙ ЦООРОЛ

3 хүүхэд тутмын 2-д
1-ээс дээш шүд цоорсон
байна.



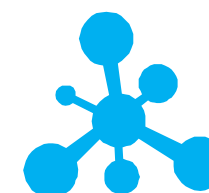
НҮДНИЙ ЭМГЭГ

3045 (5.5%) хүүхэд
нүдний эмгэгтэй байна.



АРЬСНЫ ЭМГЭГ

3151 (50.8) хүүхэд
арьсны эмгэгтэй
байна.



ГҮЙЛСЭН БУЛЧИРХАЙН ҮРЭВСЭЛ

Нийт хүүхдийн 68% нь гүйлсэн
булчирхайн үрэвсэлтэй
27.1% дунд чихний үрэвсэлтэй
байна.



СЭТГЭЦИЙН ЭМГЭГ (6,14 нас)

3 хүүхэд тутмын 1-д
Сэтгэцийн тулгамдсан
асуудалтай байх
эрсдэлтэй байна.



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

Шинж байдал		Эхийн сүүгээр дагнан хооллолт		1 нас хүртлээ эхийн сүүгээр хооллосон		1 нас хүртлээ эхийн сүүгээр хооллосон	
		%	n	%	n	%	n
Хүйс	Эрэгтэй	56.0	102	78.7	101	43.3	84
	Эмэгтэй	61.0	99	83.5	105	51.2	86
Эдийн засгийн бүс	Баруун	76.5	34	81.1	37	50.0	32
	Хангай	63.0	46	86.7	45	65.0	40
	Төв	52.1	48	91.5	47	51.4	35
	Зүүн	58.3	24	86.8	38	45.1	31
	Улаанбаатар	55.1	49	74.3	39	37.5	32
Хот, хөдөө	Хот	57.2	110	79.3	99	41.9	83
	Хөдөө	61.2	91	84.8	107	57.3	87
Өрхийн аж байдлын түвшин	Ядуу	60.7	41	83.1	47	52.4	55
	Дунджаас доогуур	64.6	38	84.7	35	56.1	27
	Дундаж	65.5	53	77.1	44	48.4	29
	Дунджаас дээгүүр	46.5	41	84.8	56	50.6	33
	Чинээлэг	54.0	28	73.0	24	32.6	26

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХООЛ ТЭЖЭЭЛ

*Эхийн сүүгээр хооллолт -
Нэг сарын доторх гэнэт
нас баралтын эрсдэлийг
50 хувь,
1 хүртэлх насны
хүүхдийн гэнэт нас
барах эрсдэлийг **36 хувь**
бууруулна.*



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ХООЛ ТЭЖЭЭЛ

- 5 хүртэлх насны хүүхдийн **26.6%** цус багадалттай
- 6-59 сартай хүүхдийн **61%** А амин-дэмийн дуталтай, 28.9% нөөц дутмаг,
- 5 хүртэлх насны хүүхдийн **11.7%** илүүдэл жинтэй



5 хүртэлх насны
5 хүүхэд тутмын нэг,



3 жирэмсэн эмэгтэй
тутмын нэг нь

ТӨМӨР ДУТАЛТАЙ.



Насанд хүрэгчдийн
ТЭН ХАГАС,



СУРГУУЛИЙН НАСНЫ 3
ХҮҮХЭД ТУТМЫН НЭГ НЬ

ИЛҮҮДЭЛ ЖИНТЭЙ.



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ



ХҮҮХДЭД
ҮЗҮҮЛЖ БУЙ
ЭМНЭЛГИЙН
ТУСЛАМЖ
ҮЙЛЧИЛГЭЭ

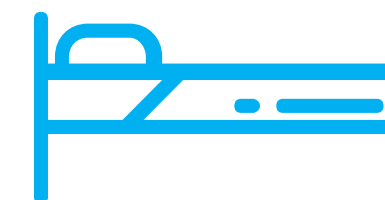


ХҮҮХДИЙН ИХ
ЭМЧ

10000 хүн амд –

2,3

(дэлхийн дундаж 3,3-6,0)



ЭМНЭЛГИЙН
ОР

10000 хүн амд –

11,8

2012 ОНД БАЙГУУЛАГДСАН

Сүүлийн 5 жилийн байдлаар

- 1.Төрөхийн өмнөх (пренатал) үеийн гажгийн илрүүлэг шинжилгээ- 19077 эмэгтэй хамрагдаж 194 хромосомын эмгэг илрүүлсэн.
- 2.Төрсний дараах (постнатал) үеийн хромосомын шинжилгээ- 2057 эмэгтэй хамрагдаж нийт 618 хромосомын эмгэг илэрсэн.

0-28 хоног	1сар - 1нас	1-5 нас	5 -18 нас	18-аас дээш нас
411 ТОХИОЛДОЛ	278 ТОХИОЛДОЛ	92 ТОХИОЛДОЛ	116 ТОХИОЛДОЛ	84 ТОХИОЛДОЛ
42%	28% 79,6%	9.5%	12%	8.5%



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

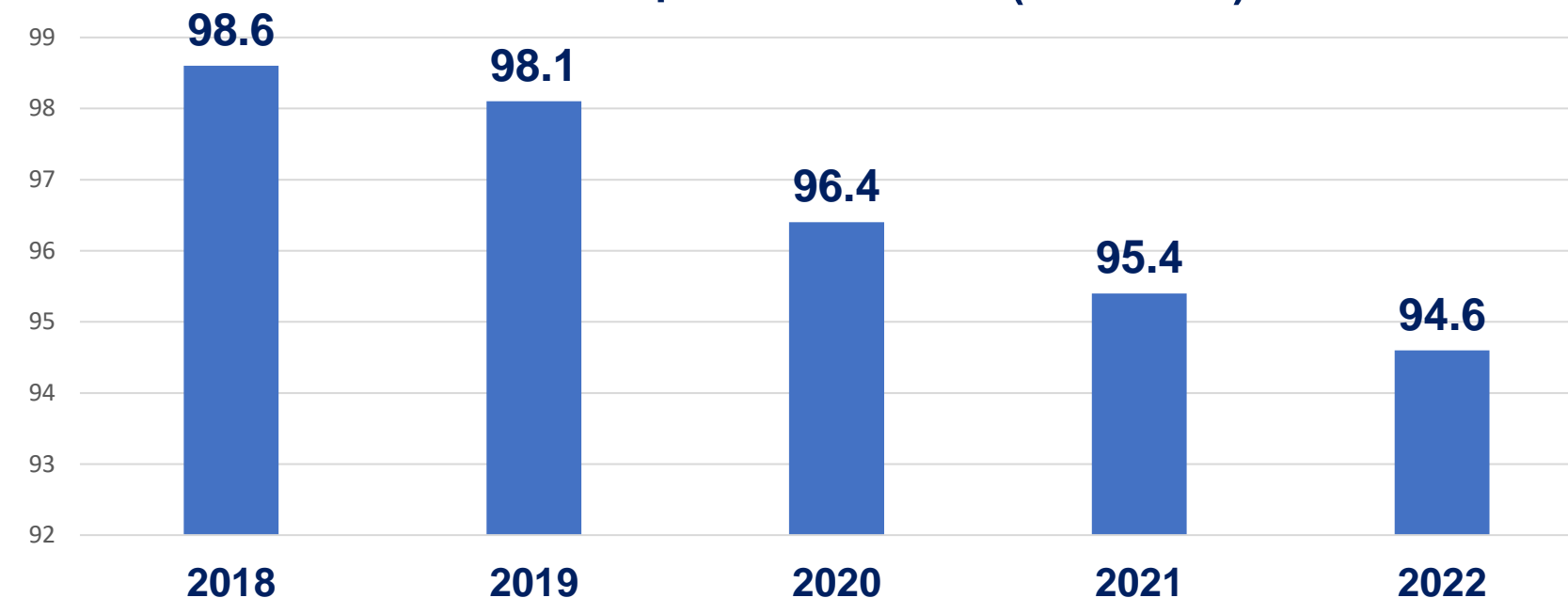


**УРГИЙН ГАЖ
ХӨГЖИЛ ЭРТ
ИЛРҮҮЛЭГ –
УДАМ ЗҮЙН
ЛАБОРАТОРИ**

БАГА НАСНЫ ХҮҮХДИЙН ДАРХЛААЖУУЛАЛТ

Товлол	Төрсний дараа										
	24 цаг	2 сартайд	3 сартайд	4 сартайд	5 сартайд	9 сартайд	1 нас 2 сартайд (14 сар)	2 настайд (24 сар)	7 настайд	15 настайд	
Вакцины нэр											
Сүрьеэ (БЦЖ)	0 тун										
В вирус гепатит	0 тун										
Халдварт саа	0 тун	I тун	II тун	III тун	IV тун						
Тавт (сахуу, хөхүүл ханиад, татран, В вирус гепатит, В хэв шинжийн хемофилюс инфлюэнза нянгийн халдвар)		I тун	II тун	III тун							
Улаанбурхан, гахай хавдар, улаанууд						I тун		II тун			
Сахуу-татран									I тун	II тун	
А вирус гепатит							I тун	II тун			
Пневмококк		I тун	II тун	III тун							

ТАВТ ВАКЦИН ХАМРАЛТ (ХУВИАР)



Сэргийлэх тарилга		2021 он	2022 он
Улаанбурхан, гахай хавдар, улаануудын эсрэг сэргийлэх тарилга	I	5571	6866
	II	0	2289
Нийт		5571	9055

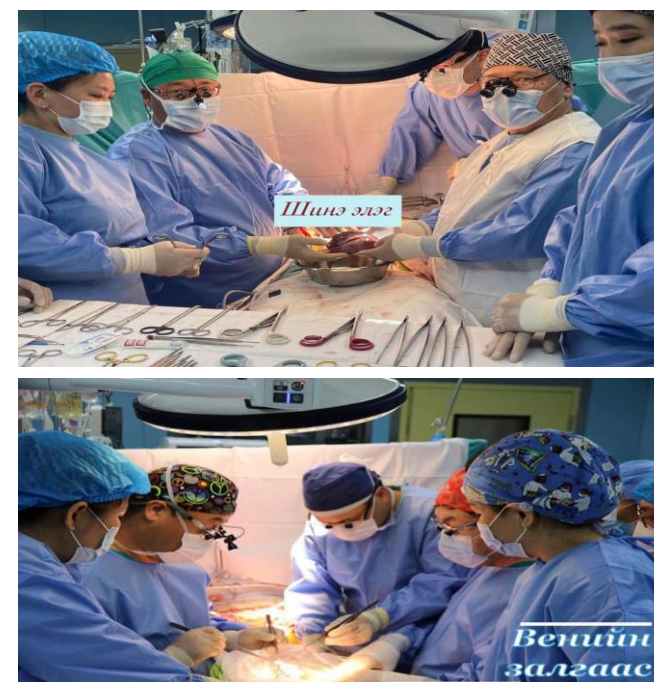
ДЭЛХИЙН ЖИШИГТ ХҮРСЭН ЭМЧИЛГЭЭ, ОНОШИЛГОО



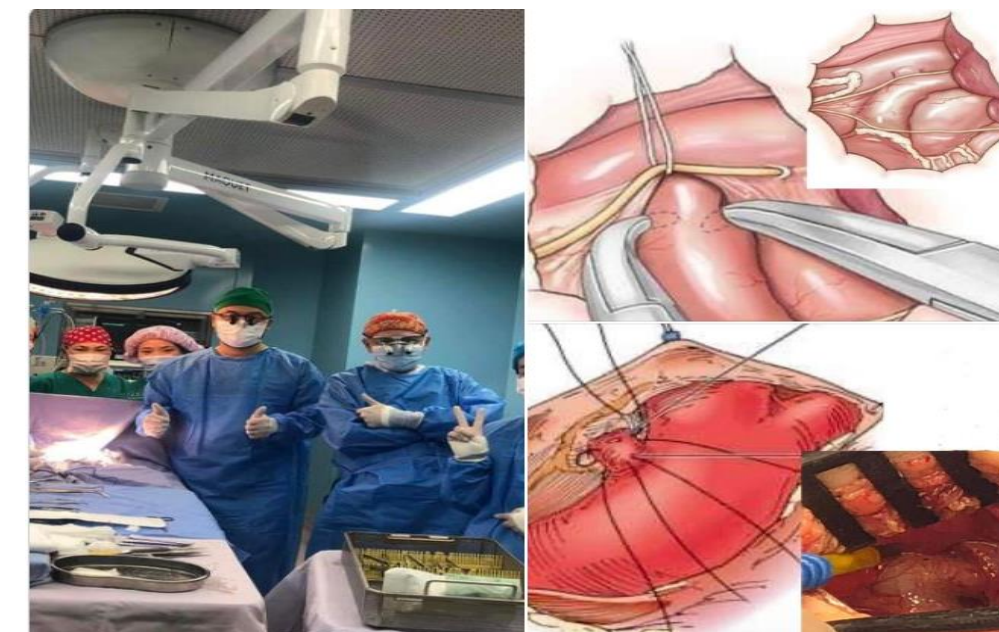
- ✓ Хүүхдэд элэг шилжүүлэн суулгах мэс засал -
- ✓ Зүрхний нээлттэй мэс засал Зүрхний төрөлхийн хөгжлийн гажиг
- ✓ Хүүхдийн төрөлхийн гаж хөгжил – Нярай үед
- ✓ Нярайн бүх төрлийн хавдар
- ✓ Тархи хөргөөх эмчилгээний арга
- ✓ Дутуу нярайд сурфактант эмчилгээ
- ✓ Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд хийх мэдрэлийн ёзоор тайрах мэс засал
- ✓ “Имж эх асаргаа”



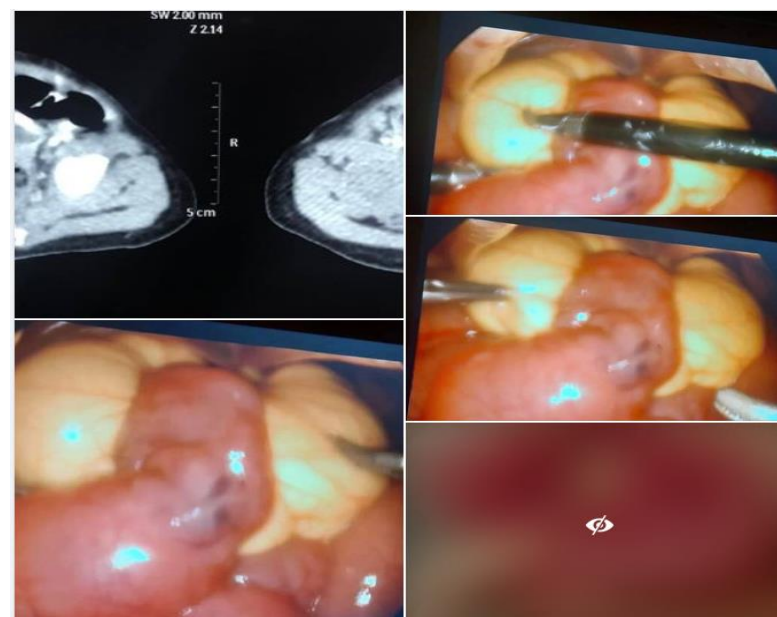
ЭЛЭГ ШИЛЖҮҮЛЭН СУУЛГАЛТ – НИЙТ 7 УДААГИЙН МЭС ЗАСАЛ АМЖИЛТТАЙ БОЛСОН



ГОЛ СУДАСНЫ БИТҮҮРЭЭГҮЙ ЦООРХОЙ ЭМГЭГ- АНХНЫ ТОХИОЛДОЛ -2600 ГРАММ ЖИНТЭЙ ДУТУУ НЯРАЙД



ТӨРӨЛХИЙН ХЭВЛИЙН ӨМНӨД ХАНАНЫ ЦООРХОЙ ЭМГЭГ 5.000 АМЬД ТӨРӨЛТӨНД 1 ТОХИОЛДОНО.



НАРИЙН ГЭДЭСНИЙ ЧАЦАРХАЙН ГАРАЛТАЙ УЙЛАНХАЙТ ХАВДАР - ДУРАНГИЙН МЭС ЗАСАЛ, 12.000 АМЬД ТӨРӨЛТӨНД 1 ТОХИОЛДОНО.

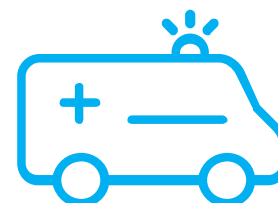


ОРОН НУТГИЙН ЧАДАВХ БЭХЖҮҮЛЭХ - ТӨРӨЛХИЙН ДЭЭД ГЭДЭСНИЙ БИТҮҮ ЭМГЭГ БҮХИЙ НЯРАЙ- 15.000 АМЬД ТӨРӨЛТӨНД 1 ТОХИОЛДОНО.



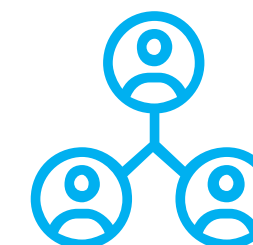
“ЭРҮҮЛ ЭЦЭГ ЭХЭЭС ЭРҮҮЛ ХҮҮХЭД”

- Өсвөр үеийнхний эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх
- Эрт илрүүлэг урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хамрагдалтыг нэмэгдүүлэх



ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨВЛӨРЛИЙГ СААРУУЛАХ

- Төвлөрлийг сааруулж орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагын чадавхийг нэмэгдүүлэх
- Тоног төхөөрөмжөөр хангах
- Хүний нөөцийг сургах



САЛБАР ХООРОНДЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Бага насны хүүхдийн цогц хөгжлийн чиглэлээр хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны уялдааг хангах
- Мэдээлэл солилцох, хамтран ажиллах



ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА